

EEN GETUIGE VERTELT

SUCCESVOL VRIJWILLIGEN

BIJ KWETSBARE GROEPEN

**Ik vrijwillig
Jij vrijwilligt
Hij vrijwilligt
Zij vrijwilligt
Wij vrijwilligen
Jullie vrijwilligen
Zij vrijwilligen
Iedereen vrijwilligt**

Inleiding

Deze getuigenis spreekt voor zich. Ze werd verwoord en neergeschreven door de betrokken persoon zelf. Een tekst die je leest, herleest, laat bezinken om er 'kernelementen van begrip' voor de kwetsbare mens uit te halen.

Een getuige spreekt

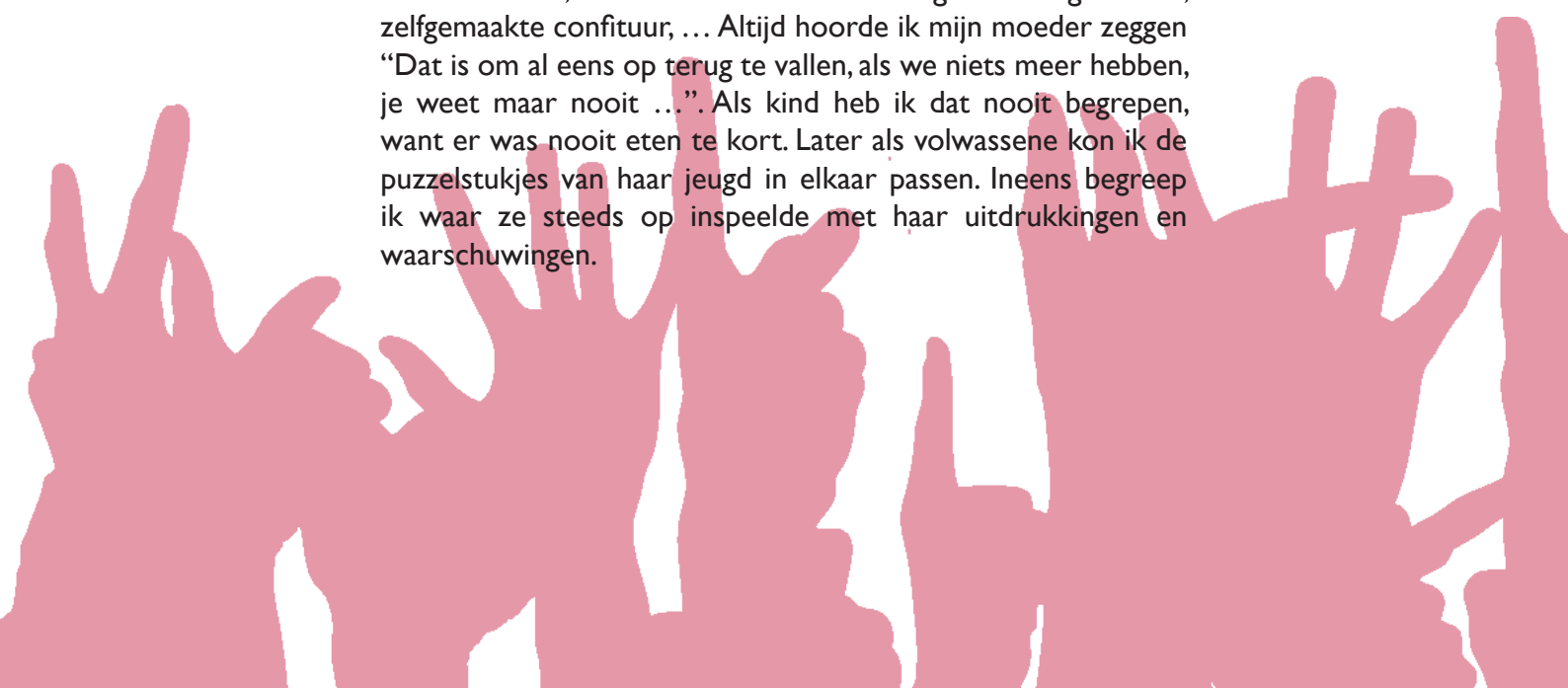
Het verleden blijft steeds verweven in je toekomst

Voor de buitenwereld waren wij ‘arme schaapjes’. “Ach! hoe moeilijk hebben die kinderen het wel niet, alles moeten ze zelf doen”, ... Met drie kinderen maakten we deel uit van een gezin dat voor buitenstaanders blijkbaar toch wel een beetje anders leefde dan de doorsnee gezinnen. Mijn moeder was een heel sterke vrouw die niet bij de pakken bleef zitten. Ondanks haar lichamelijke beperkingen had ze de kracht en uithoudingsvermogen om vanuit haar rolstoel een heel huisgezin draaiende te houden door ons vindingrijke opdrachten te geven om te koken, te poetsten, de was te doen, ... Wij waren dat zo gewoon en wisten niet beter. Het inkomen werd in hoopjes verdeeld om de bakker, de melkboer, dokter, enzovoort van een hele maand te betalen. Zoals er hoopjes geld waren voor de betalingen, zo waren er ook spaarpotjes voor de schoolreisfeestdagen en de verbouwingen aan ons huis. Tot we tieners waren leefden we in één grote kamer met twee slaapkamers.

Nu denken jullie vast dat ik al stokoud benen dat dit verhaal echt niet meer van toepassing is in deze tijd maar geloof me: ik ben echt nog niet zo oud dat mijn verleden kan geklasseerd worden als geschiedenis.

Mijn ouders waren heel bewust en zorgzaam. Ze waren altijd druk in de weer om reserves in te slaan: in de keuken een kast vol conserven, in de kelder rekken vol ingemaakte groenten, zelfgemaakte confituur, ... Altijd hoorde ik mijn moeder zeggen “Dat is om al eens op terug te vallen, als we niets meer hebben, je weet maar nooit ...”. Als kind heb ik dat nooit begrepen, want er was nooit eten te kort. Later als volwassene kon ik de puzzelstukjes van haar jeugd in elkaar passen. Ineens begreep ik waar ze steeds op inspeelde met haar uitdrukkingen en waarschuwingen.

“Voor de buitenwereld waren wij ‘arme schaapjes’.”

Een getuige spreekt

Vanuit kinderoogen ziet het er vaak heel anders uit dan het werkelijk was

Bij oma gaan slapen vond ik heel gezellig. We speelden vaak gezelschapspelletjes en legden een kaartje bij kaarslicht. Gaan slapen met kaarslicht was nog leuker: in bed speelden we schaduwkje. Er waren momenten van grote weelde, van alles en nog wat werd er gekocht, overvloed aan eten: koeken, chips, frisdrank, ... Het kon niet op.

De werkelijkheid zag er natuurlijk heel anders uit

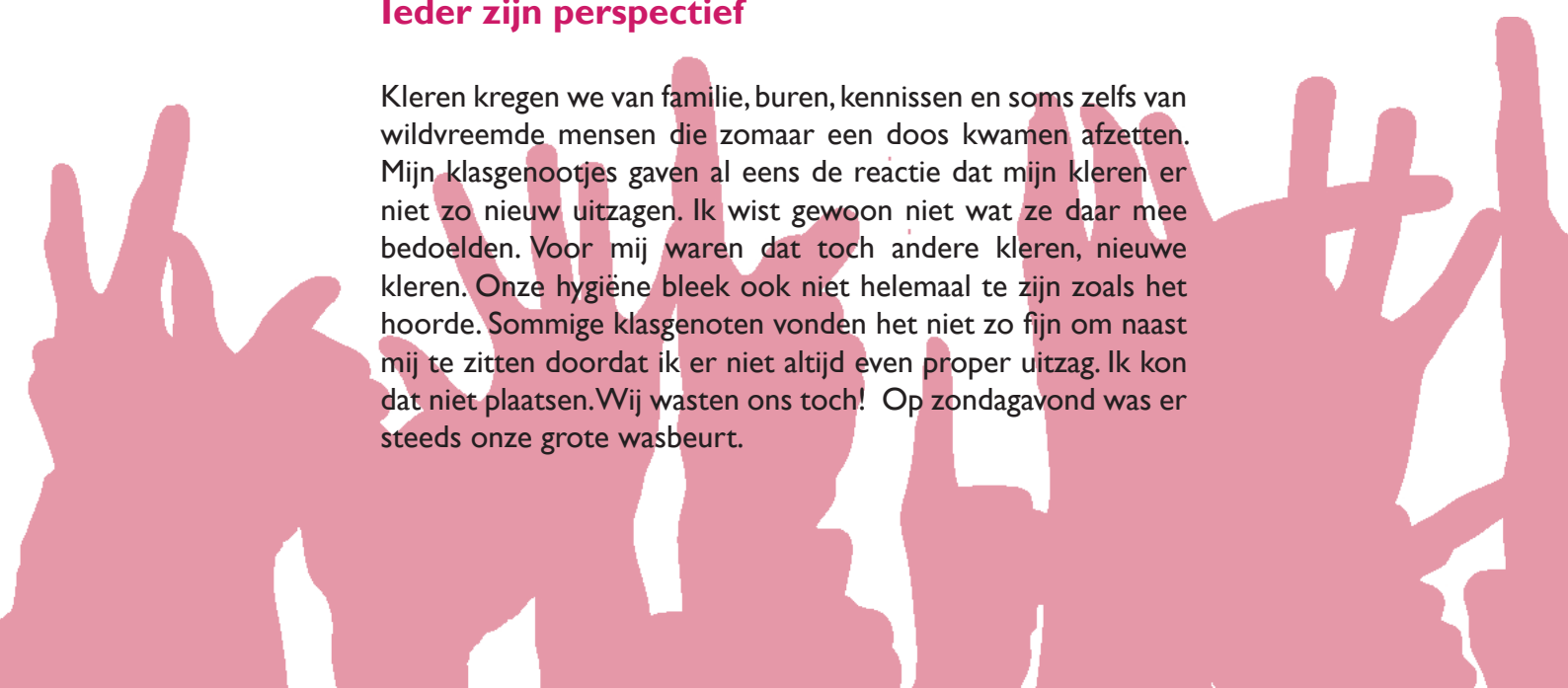
Nu ik volwassen ben zijn mijn ogen geopend. De elektriciteit was geregeld afgesloten, de deurwaarder die passeerde, de boetes, ... waren een gewoonte. Als er geld was werd er zonder mate gewinkeld. Halverwege de maand was er bijna niets meer om van te leven.

Vaak kwam oma bij ons aankloppen en eten lenen; verzong ze allerhande onmogelijke verhalen om haar geldproblemen te verdoezelen. Nu begrijp ik ook waarom mijn moeder zo bewust het geld in hoopjes verdeelde en voor voldoende eten zorgde. Op haar manier probeerde ze ons een veilig nest te geven opdat wij niet hetzelfde moesten meemaken als zij in haar jeugd.

Ieder zijn perspectief

Kleren kregen we van familie, burens, kennissen en soms zelfs van wildvreemde mensen die zomaar een doos kwamen afzetten. Mijn klasgenootjes gaven al eens de reactie dat mijn kleren er niet zo nieuw uitzagen. Ik wist gewoon niet wat ze daar mee bedoelden. Voor mij waren dat toch andere kleren, nieuwe kleren. Onze hygiëne bleek ook niet helemaal te zijn zoals het hoorde. Sommige klasgenoten vonden het niet zo fijn om naast mij te zitten doordat ik er niet altijd even proper uitzag. Ik kon dat niet plaatsen. Wij wisten ons toch! Op zondagavond was er steeds onze grote wasbeurt.

“Mijn klasgenootjes gaven al eens de reactie dat mijn kleren er niet zo nieuw uitzagen. Ik wist gewoon niet wat ze daarmee bedoelden.”

Een getuige spreekt

Voor buitenstaanders waren wij hulpbehoevend.

Ik beschouwde ons nooit als een arm gezin, wel als anders doordat mijn moeder gehandicapt was. Buitenstaanders bestempelden ons wel als arm. Gelukkig begreep ik hun opmerkingen in mijn kindertijd nooit. Sommigen burens hadden altijd het gevoel dat ze barmhartig hoorden te zijn. Ze nodigden me bij hen thuis uit om te gaan slapen, of met mij te gaan winkelen, zeggende: “We zullen haar eens in het nieuw zetten”. Ik begreep niet waarom dat allemaal nodig was, wij kregen toch van iedereen kleren, ik had toch niets te kort? Deze uitnodigen weigeren, was volgens mijn ouders onbeleefd.

Zo kwam ik al eens in een gezin waar alles kraaknet was, geen kruimel gemorst mocht worden. De confrontatie was groot als ik daar in bad moest. Wat nu een gewone badkamer is, was toen voor mij de badkamer van een koning. Bij ons heeft het nog jaren geduurd eer dat wij konden zeggen “wij hebben een badkamer”.

Er werd ons vaker hulp aangeboden, maar ‘Oh! Nee!’. Naar het OCMW gaan was een schande en extra gezinshulp inschakelen stond voor mijn ouders gelijk aan veel te nieuwsgierige personen die overal in en aanzaten.

“Wat nu een gewone badkamer is, was toen voor mij de badkamer van een koning.”

Het noodlot heb je niet in de hand

Helaas bepaalde het noodlot onze levensweg heel anders. Dertien jaar was ik, toen mijn moeder plots overleed. Ik moest ineens volwassen worden. Ik hoorde in te staan voor al de verantwoordelijkheden die een huishouden met zich meebracht. In het begin kreeg ik veel hulp van familie, vrienden en burens. Dat was soms heel confronterend, want alles wat wij gewoon waren bleek toch niet zo heel gewoon en moest ineens veranderen.

De was doen werd me ineens heel anders aangeleerd, de strijk werd niet meer opgestapeld, de bedden werden dagelijks opgemaakt en tijdig verschoond. Er werd door man en macht grote schoonmaak gedaan. Dat had ik nog nooit gezien. Alle hoekjes werden ineens gepoetst en regelmatig kwam alles aan de beurt. In het begin vonden wij het heel verwarrend. Opdringerig. Ik bekeek alles vanuit de verte maar naargelang er meer structuur kwam en alles veel gemakkelijker leek te gaan, leerde ik ook heel vlug de dingen anders aanpakken.

Een getuige spreekt

Na het overlijden van mijn moeder verlegde mijn vader steeds zijn grenzen en waren er minder en minder richtlijnen. Ondanks het feit dat er geregeld één tante kwam om regelmaat te geven en een oogje in het zeil te houden waren er toch heel veel dingen die steeds voor haar verborgen werden.

Verlangens vanuit een kinderhart

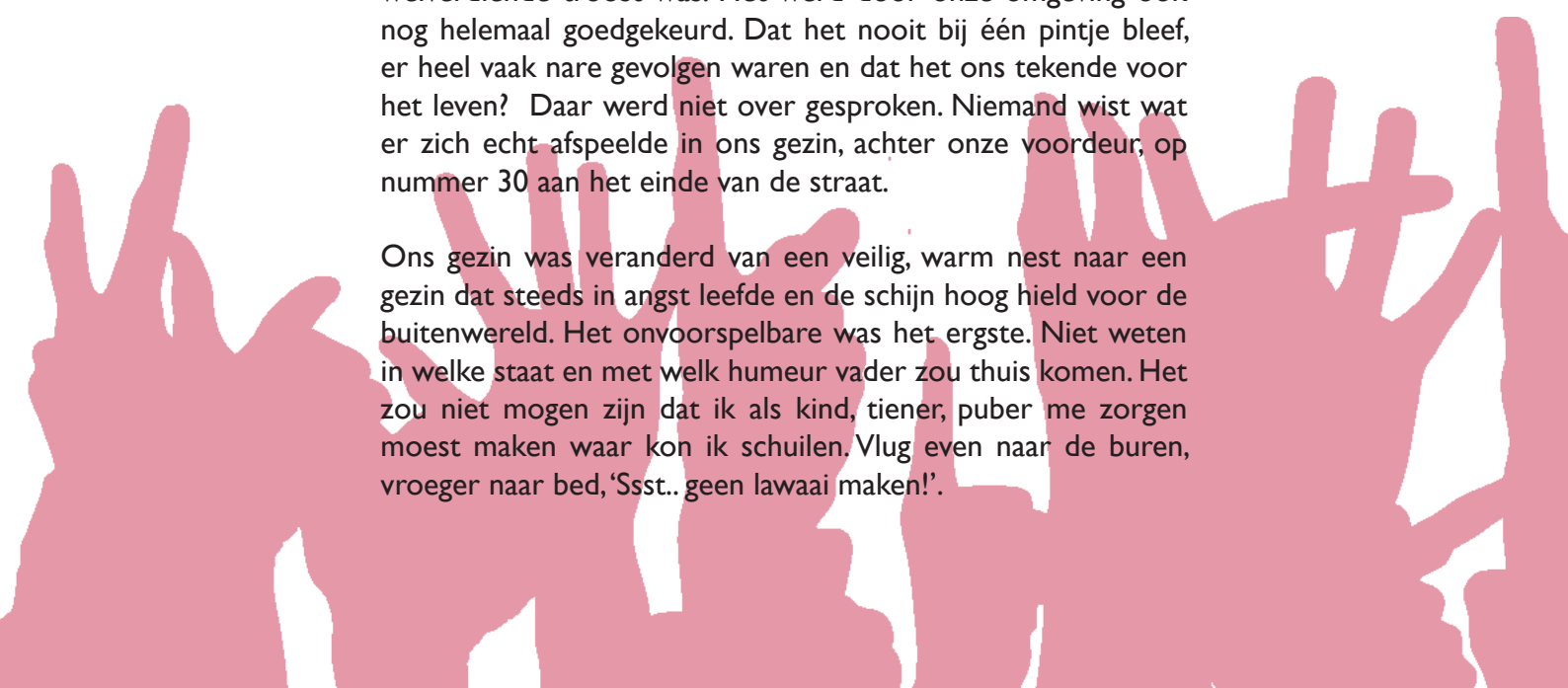
Het was niet altijd evident, maar toch! Mijn vader had evenzeer die taak op zich kunnen nemen. Het waren niet alleen moeders die naar het oudercontact gingen of naar het schoolfeest kwamen kijken, aan de bus stonden te wuiven als we op schoolreis gingen. Het was teleurstellend en kwetsend om uit de schoolbus te stappen en te zien hoe de ouders hun kinderen knuffelden, hun rugzak aannamen om dadelijk hun avonturen te vertellen. Ik zag de leerkrachten altijd uitkijken naar de ouders om de kinderen veilig mee naar huis te geven. Het was steeds een verschrikkelijke ervaring: zelf je plan te moeten trekken en door de drukte van al die ouders een weg te banen naar je fiets om alleen naar huis te gaan.

Achter de voordeur

Vader was in ons dorp door iedereen gekend en werd aanzien als een hard werkende man die steeds voor iedereen en elk klus klaar stond. Hij werd echt bewonderd: "Eerst zijn vrouw die zo lang ziek was, nu moest hij ook nog drie kinderen alleen grootbrengen.". Zodat een pintje pakken voor hem zeker een welverdiende troost was. Het werd door onze omgeving ook nog helemaal goedgekeurd. Dat het nooit bij één pintje bleef, er heel vaak nare gevolgen waren en dat het ons tekende voor het leven? Daar werd niet over gesproken. Niemand wist wat er zich echt afspeelde in ons gezin, achter onze voordeur, op nummer 30 aan het einde van de straat.

Ons gezin was veranderd van een veilig, warm nest naar een gezin dat steeds in angst leefde en de schijn hoog hield voor de buitenwereld. Het onvoorspelbare was het ergste. Niet weten in welke staat en met welke humeur vader zou thuis komen. Het zou niet mogen zijn dat ik als kind, tiener, puber me zorgen moest maken waar kon ik schuilen. Vlug even naar de burens, vroeger naar bed, 'Ssst.. geen lawaai maken!'

“Niemand wist wat er zich echt afspeelde in ons gezin, achter onze voordeur, op nummer 30 aan het einde van de straat.”

Een getuige spreekt

Wakker zijn voor de wekker afliep, 's morgens vroeg het huis uit sluipen, vlug naar school. Mijn broers en ik moesten het steeds voor elkaar opnemen, elkaar beschermen, en om het onverbloemd te zeggen: samen iedere situatie minimaliseren om het te kunnen volhouden.

Bang voor de gevolgen

Als ik naar school fietste dacht ik vaak: 'Als ik nu eens doorrij en pas stop als ik niet meer verder kan. Hoe ver zou ik dan komen? Zou het ver genoeg zijn dat ze me niet meer zouden vinden?'

Als ik eens de bus nam, ...

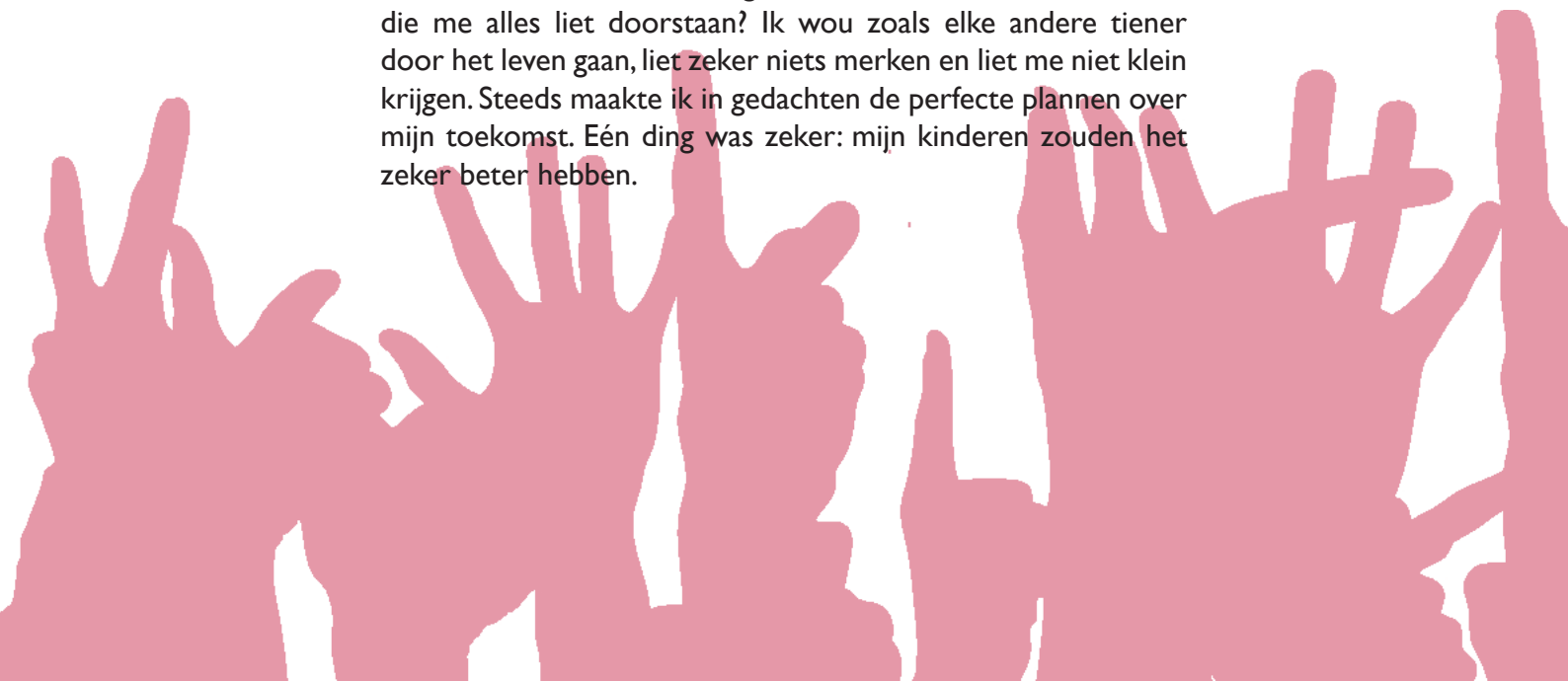
Als ik nu eens autostop deed, ...

Als ik nu, ...'

De onzekerheid dat ik niet wist of het ver genoeg zou zijn, hield me tegen. Stel, stel, stel dat het niet ver genoeg was! Welke gevolgen zouden er dan zijn? Mijn angst voor de mogelijke gevolgen was veel te groot om de stap te zetten iemand in vertrouwen te nemen. Wat als ik niet geloofd werd, wat als we uit elkaar gehaald werden, wat als? Het zijn vragen die ik me als kind, tiener of puber zeker niet zou mogen stellen. Maar ik deed het toch! Het was een harde realiteit om te beseffen dat ik overal veilig was, behalve in mijn eigen thuis.

Als kind kon ik nog van een prins dromen. Als tiener zag ik alleen maar de harde feiten en was mijn geloof ver zoek. Als tiener had ik ook een heel grote trots. Of was het de woede die me alles liet doorstaan? Ik wou zoals elke andere tiener door het leven gaan, liet zeker niets merken en liet me niet klein krijgen. Steeds maakte ik in gedachten de perfecte plannen over mijn toekomst. Eén ding was zeker: mijn kinderen zouden het zeker beter hebben.

“Eén ding was zeker: mijn kinderen zouden het zeker beter hebben.”

Een getuige spreekt

Een nieuw leven beginnen

Ik heb de eerste de beste gelegenheid genomen. Ik gaf mijn vertrouwen aan de eerste persoon die me thuis weg haalde. Uit huis gaan, een nieuw leven beginnen en je verleden meedragen is niet bepaald een start. Angst, argwaan, verdriet, woede, en het ergste van alles een heel laag zelfbeeld, dat me ook nog eens erg afhankelijk maakte van mijn partner.

Mijn wens om een gezin te hebben was zo groot dat ik de realiteit helemaal verdrong. Ik wou niet aanvaarden dat we helemaal niet bij elkaar pasten. Ik zou het beter doen. Ik hield zolang mogelijk vast aan de gedachte dat trouwen voor het leven is: huisje, tuintje, kinderen. Helaas! In mijn huwelijk liep het zo mis, dat het niet meer veilig was om te blijven. Ik dacht terug aan mijn jeugd. Een leven terug in angst en onzekerheid wou ik niet voor mijn kinderen.

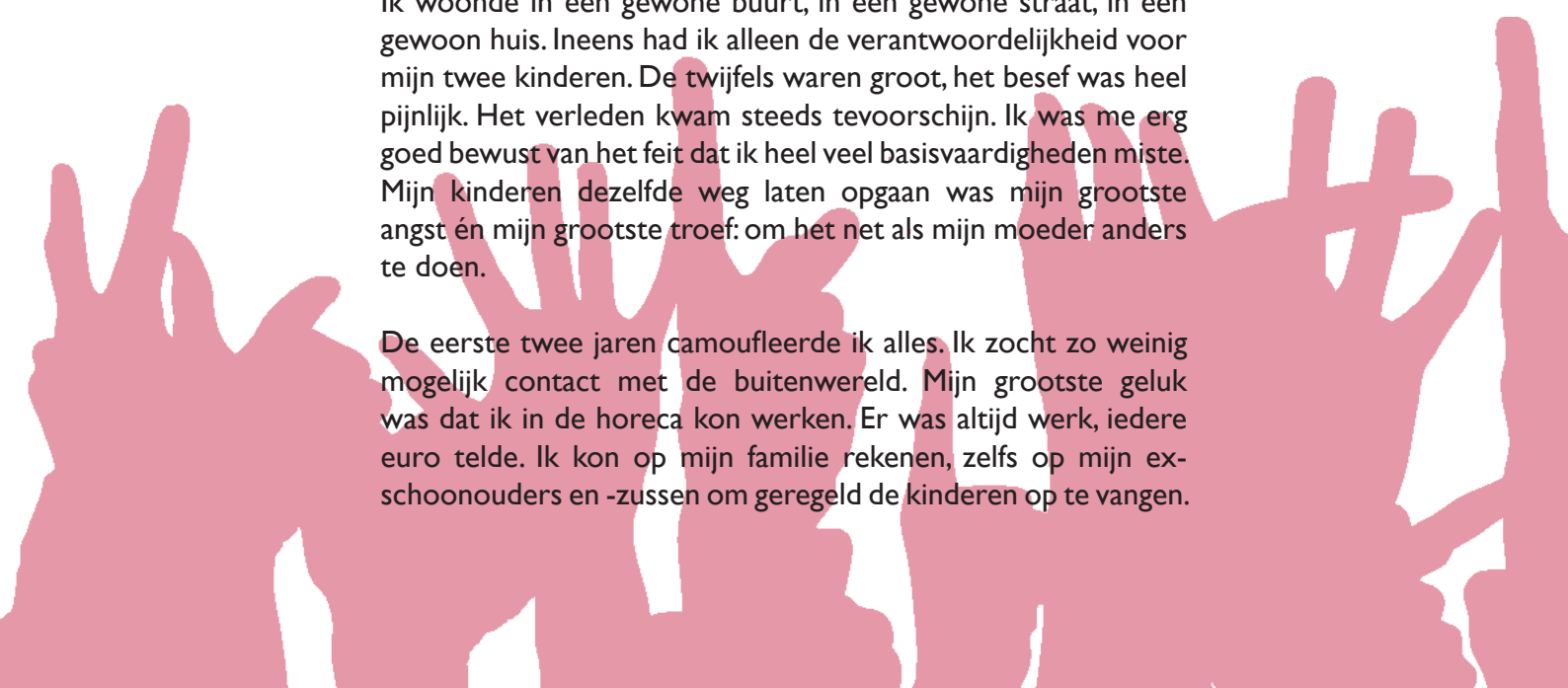
Familie en vrienden hielpen me om alles in te pakken en te vertrekken. Ik had mijn twee kindjes van drie jaar en van zes maanden, enkele spullen en 50 euro. Op dat moment dacht ik alleen aan de kinderen, een dak boven ons hoofd en veilig zijn. Geld heb ik geleend voor de borg en de huur van de eerste maand.

Het anders doen...

Ik woonde in een gewone buurt, in een gewone straat, in een gewoon huis. Ineens had ik alleen de verantwoordelijkheid voor mijn twee kinderen. De twijfels waren groot, het besef was heel pijnlijk. Het verleden kwam steeds tevoorschijn. Ik was me erg goed bewust van het feit dat ik heel veel basisvaardigheden miste. Mijn kinderen dezelfde weg laten opgaan was mijn grootste angst én mijn grootste troef: om het net als mijn moeder anders te doen.

De eerste twee jaren camoufleerde ik alles. Ik zocht zo weinig mogelijk contact met de buitenwereld. Mijn grootste geluk was dat ik in de horeca kon werken. Er was altijd werk, iedere euro telde. Ik kon op mijn familie rekenen, zelfs op mijn ex-schoonouders en -zussen om geregeld de kinderen op te vangen.

“Op dat moment dacht ik alleen aan de kinderen, een dak boven ons hoofd en veilig zijn.”

Een getuige spreekt

Zodat ik stilaan mijn financiële gaten kon vullen en terug een nieuw leven opbouwen. Ik ben nog steeds iedereen dankbaar dat ze het respect hadden om me mijn eigen weg te laten gaan en zelf mijn eigen problemen hebben laten oplossen zonder te oordelen of het over te nemen.

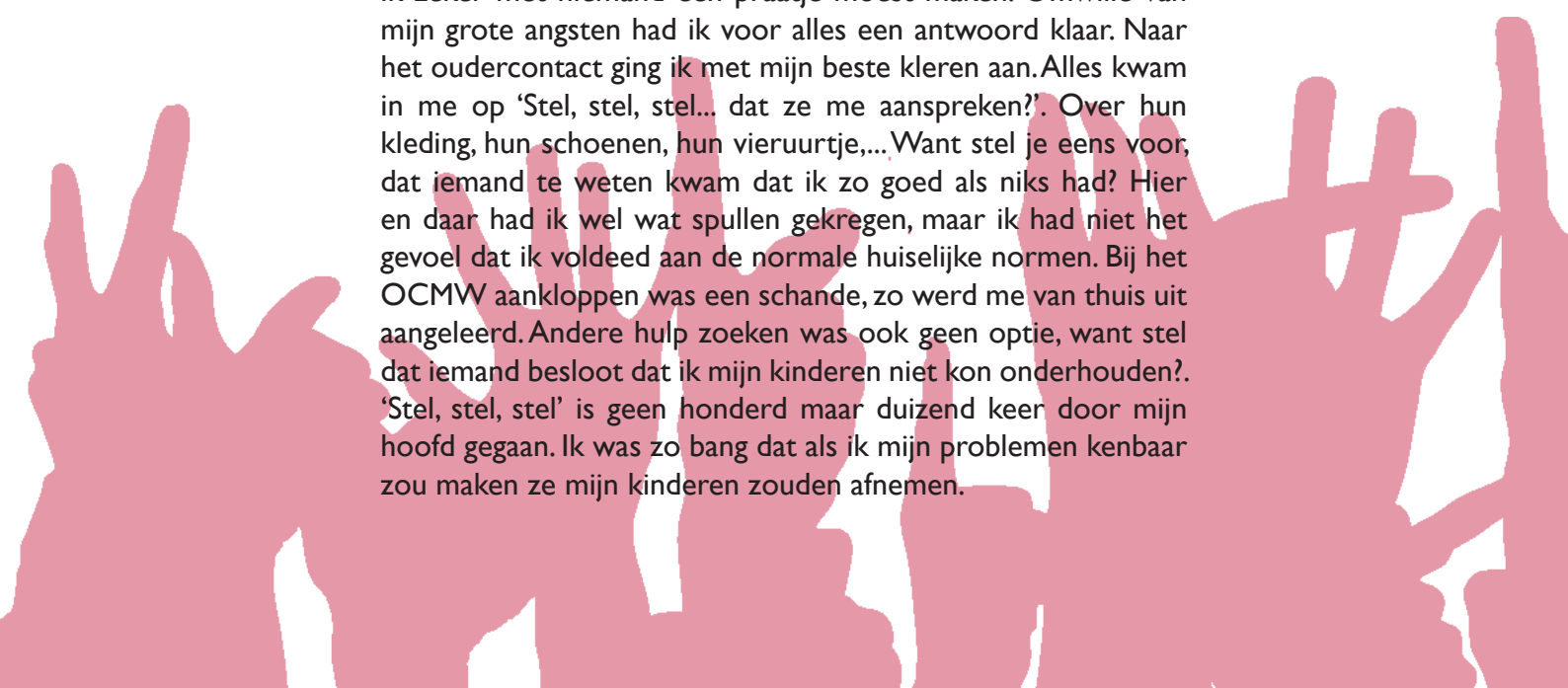
Sinds het overlijden van mijn moeder verlegde mijn vader steeds zijn grenzen en waren er steeds minder en minder richtlijnen. Ondanks het feit dat er geregeld één tante kwam om regelmaat en een oogje in het zeil te houden waren er toch heel veel dingen die steeds voor haar verborgen werden.

Alle kansen geven zo goed als je maar kan

Voor mij was het heel belangrijk dat mijn kinderen - net als andere kinderen - alle kansen kregen. Dat ze geen stempel zouden meedragen in hun toekomst. Uit mijn verleden weet ik dat als je eenmaal een stempel hebt, je die maar moeilijk kwijtgeraakt. Het brengt heel veel stress mee om je kindje naar het klasje te brengen. Ik had angst om vragen te moeten beantwoorden. Daarom snel het jasje uit, snel mijn kleintje in de klas duwen. Met veel pijn in mijn hart draaide ik me snel om en weg was ik. Ik zag hem de hele dag voor mij; tranen over zijn wangjes. De schuldgevoelens kwamen boven: 'Nu denken ze zeker dat ik een slechte mama ben!'.

Aan de schoolpoort deed ik steeds of ik het druk had, zodat ik zeker met niemand een praatje moest maken. Omwille van mijn grote angsten had ik voor alles een antwoord klaar. Naar het oudercontact ging ik met mijn beste kleren aan. Alles kwam in me op 'Stel, stel, stel... dat ze me aanspreken?'. Over hun kleding, hun schoenen, hun vieruurtje,...Want stel je eens voor, dat iemand te weten kwam dat ik zo goed als niks had? Hier en daar had ik wel wat spullen gekregen, maar ik had niet het gevoel dat ik voldeed aan de normale huiselijke normen. Bij het OCMW aankloppen was een schande, zo werd me van thuis uit aangeleerd. Andere hulp zoeken was ook geen optie, want stel dat iemand besloot dat ik mijn kinderen niet kon onderhouden?. 'Stel, stel, stel' is geen honderd maar duizend keer door mijn hoofd gegaan. Ik was zo bang dat als ik mijn problemen kenbaar zou maken ze mijn kinderen zouden afnemen.

“Ik ben nog steeds iedereen dankbaar dat ze het respect hadden om me mijn eigen weg te laten gaan en zelf mijn eigen problemen hebben laten oplossen zonder te oordelen of het over te nemen.”

Een getuige spreekt

Op afstand blijven en toch je betrokkenheid tonen

Onderwijs is voor mij de sleutel om je kinderen een betere toekomst te geven. Het schoolfeest of de eetdag, dat zijn momenten voor het gezin en de familie. Zo 'n dag kost veel geld. Ik wilde niet toegeven dat ik me dat eigenlijk niet kon permitteren. Ik kon mijn kinderen toch zo'n leuke dag niet ontzeggen. Gelukkig was ik creatief genoeg en zijn mijn talenten altijd wel ergens bruikbaar. Ik wilde op zoveel mogelijk - voor mij veilige - manieren op school zijn. Vermits ze altijd helpers nodig hebben dacht ik: 'Als ik mee help, dan leer ik de leerkrachten en ouders kennen. Door zo betrokken te zijn op school had ik ook een veiliger gevoel. Want stel dat ik hulp nodig had, dan wist ik waar naartoe. Het was heel belangrijk voor mij om op deze manier aan te tonen dat ik een bezorgde ouder was. Dat cijferde alle huislijke tekorten weg. Zo had men van mij een beeld van 'de alleenstaande ouder die haar boontjes wel dopt'. Op zo'n dagen is het toch te druk voor de leerkrachten om vragen te stellen en andere ouders hebben het te druk met hun familie. Door te helpen had ik een reden om rond te lopen en kon ik mijn tijd met iedereen beperken. Even trakteerde ik mijn familie, en daarna hielp ik weer. Ze waren dat zo gewoon van mij, en stonden er niet bij stil. De eigenlijke reden dat ik niet gezellig mee aan tafel zat, was vooral om het financiële te verdoezelen. Want hoe kon ik genieten, als ik wist dat iedere euro die ik toen uitgaf, een euro was die ik weer ergens anders tekort zou komen?

“Gelukkig was ik creatief genoeg en zijn mijn talenten altijd wel ergens bruikbaar.”

Je staande houden tussen alle vooroordelen

Wie het goed heeft, zegt vlug dat kwetsbare gezinnen heel veel voordelen krijgen. Niemand beseft echter dat daar ook heel veel moed voor nodig is. Je moet je kenbaar maken, je moet vragen waar je recht op hebt en je moet er vooral durven gebruik van maken. Een lijstje maken is voor een buitenstaander heel gemakkelijk. Een studiebeurs, Omnio-statuuut, een sociale woning, het OCMW, budgetbegeleiding, voedselpakketten, verhoogd kindergeld, sociale tarieven, en zo gaan ze maar door. Dan hoor ik bij overmaat van ramp zeggen: 'En ze geraken er nog niet uit, ze komen nog niet rond'.

Een getuige spreekt

De moed zakt in mijn schoenen als ik dat hoor, want ik besef: 'Zo denken ze ook over mij'. Ik weet wat het is om terug met niets te moeten beginnen. Ik weet wat het betekent om in de rij te staan en te wachten op je voedselpakket. Geloof me, het knaagt aan je waardigheid. Je moet en je moet, om te overleven. Hoe zou jij je dan voelen? Buitenstaanders noemen het voordelen, maar ik noem het hulpmiddelen. Hulpmiddelen om het te redden in deze welvarende maatschappij.

Het aanzien en respect van mijn omgeving

Stilaan verbeterde mijn situatie en kon ik net als iedere ouder aan de schoolpoort staan, naar het klasje gaan en als het nodig was ook om hulp vragen. Ik had werk, collega's, vrienden, burens, was actief op school, in de sportverenigingen van mijn kinderen, kookmoeke in de Chiro. Zelfs een film of etentje met mijn vriendinnen stond zeker in mijn agenda genoteerd. Voor de eerste keer stond ik zelfstandig in het leven en had ik voor mijn kinderen een veilige thuis opgebouwd.

Het noodlot heb je niet in de hand

Ik werd ziek en kwam niet meer in aanmerking voor de arbeidsmarkt. Mijn wereld stortte helemaal ineen: alle herinneringen en angsten vanuit het verleden kwamen plots weer tevoorschijn.

Vaardigheden, structuren en kennis

Als ik moet vertellen hoeveel smoesjes en trucjes ik verzon, hoe vindingrijk ik was om iedere euro uit te sparen, dan kan ik tot het oneindige doorgaan. Als ik vertel dat ik spaar voor de toekomst van mijn kinderen krijg ik meestal de reactie: 'Dat doen we toch allemaal?'. Maar voor mij heeft sparen een heel andere betekenis. Mijn kalenderjaar telt niet van januari tot december maar van september tot september. Ik spaar van schoolfactuur tot schoolfactuur, zodat ik zeker ben dat ik deze altijd kan betalen. Ik spaar van seizoen tot seizoen, zodat de kinderen geregeld nieuwe kleren kunnen kopen. Ik spaar voor feestdagen, verjaardagen, medische kosten en een klein potje voor noodgevallen. Echt sparen echter om iets over te hebben of om hen iets mee te geven voor de toekomst, kan ik niet.

“Voor de eerste keer stond ik zelfstandig in het leven en had ik voor mijn kinderen een veilige thuis opgebouwd.”

Een getuige spreekt

De eindjes aan elkaar knopen, maakte ook dat ik niet veel ruimte had om met mijn kinderen te onderhandelen. De dagen dat ik echt niet ene euro kon missen had ik heel veel stress. Soms had ik zelfs zoveel stress dat als ze iets kwamen vragen ik hen niet eens liet uitpraten en al dadelijk heel duidelijk 'Neen!' antwoordde. Zeur niet! Ik heb 'neen' gezegd! Ik weet dat het fout was. Ik mag zo niet reageren. Maar als ik me zorgen maak, is het vaak sterker dan mezelf en heb ik geen ruimte om me even in hun plaats te zetten.

De mogelijkheid om keuzes te maken is er niet. Een keertje op vakantie gaan, zorgeloos een terrasje doen, gezellig door de stad wandelen, kleren kopen zonder ruzie te maken over het prijskaartje, is er nooit bij. Mijn kinderen blijvend aansporen dat ze moesten deelnemen aan activiteiten in clubverband, heb ik bewust laten verwateren. Het lag zeker niet aan de verenigingen. Ik weet zeker dat als ik mijn problemen kenbaar zou gemaakt hebben ze me mogelijkheden, oplossingen zouden aanbieden om te blijven. Ik ben een trotse ouder die niet te koop liep met. Ik wou al helemaal niet dat mijn kinderen een stempel moesten mee dragen.

Kinderen kunnen heel hard tegen elkaar zijn, vaak met pesten en uitsluiten tot gevolg. Je wilt graag zoals iedereen zijn, ook met de groep meedoen en deelnemen aan de tombola, barbecue, eetdagen, en de jaarlijkse uitstappen. Buiten het financiële merkte ik ook dat ik me niet meer thuis voelde tussen de ouders. Het samen zitten en zorgeloos lachen en praten lukte niet meer, omdat ik geen boeiend leven meer had. Ik had geen verhalen meer over mijn collega's, mijn hobby's of over de uitstappen van mijn kinderen. Ik was op het laatste door al mijn zorgen niet meer mee met wat er in de wereld gebeurde. Zelfs gewoon een praatje over het weer was niet meer van tel. Mijn kinderen vonden soms dat ik niet genoeg aandacht voor ze had, dat ik altijd met andere dingen bezig was. Terwijl ik juist iedere minuut van de dag aan het zorgen was dat er eten op tafel kwam, dat er maar niets fout liep, dat ze een dak boven hun hoofd zouden hebben, dat ze kunnen studeren.

“Ik wou al helemaal niet dat mijn kinderen een stempel moesten mee dragen.”

Een getuige spreekt

Door maar steeds te wikken en te wegen, door achter alles een addertje te zoeken, op mijn hoede te zijn, verleerde ik het om spontaan mijn gevoelens te tonen. Ik zag hun talenten en kwaliteiten niet meer. Ik nam te weinig tijd om echt met hen te praten en te luisteren. Door al die zorgen zag ik ook niet aan mijn kinderen dat ze het op hun manier wel waardeerden. Dat ze me ook graag zien en best wel trots zijn dat ik een alleenstaande ouder ben en zoveel voor hen doe.

Wat je niet hebt meegekregen kan je ook niet doorgeven

Thuis was huiswerk niet belangrijk, zodat het heel confronterend was om met mijn kinderen huiswerk te maken. Tot aan het derde leerjaar was ik een trotse mama die naast haar kinderen zat om hen te helpen. Ineens stopte mijn kennis, zodat ik steeds een uitvlucht had: 'Ik heb nu geen tijd, je bent oud genoeg, vraag het morgen maar aan de juf'. Ik heb vaak mijn CV moeten invullen met 'geen diploma'. Op school je kinderen inschrijven als een laaggeschoolde ouder is zeker geen pretje. Op oudercontacten ging ik diplomatisch te werk: ik stelde geen vragen over de punten op het rapport, over de klasprofielen of de mediaan, maar wel over het gedrag en de vaardigheden van mijn kinderen. Iedere stap naar de school geeft me nog steeds een angstig gevoel.

“Jouw dossier wordt dan op een apart stapeltje gelegd. Je bent niet meer zoals iedereen.”

De stress rond de betaalbaarheid van schoolrekeningen

Als alleenstaande moeder van twee pubers - één in het eerste jaar ASO en één in het derde jaar BSO - is het echt niet gemakkelijk om alles betaald te krijgen. Als je het niet kan betalen voel je je arm ten opzichte van de school. Je denkt: 'Ik ben een probleemgeval'. Je hebt het gevoel dat je minder bent, je bent bang dat je kinderen minder kansen zullen krijgen. Jouw dossier wordt dan op een apart stapeltje gelegd. Je bent niet meer zoals iedereen. Als ouder wil je dat je kinderen 'net als alle kinderen' naar school gaan. Daarom ben je steeds op je hoede. Je kinderen moeten de kans krijgen om zorgeloos naar school te gaan. Je weet dat ze door het onderwijs een stap vooruit gaan.

Een getuige spreekt

Bij de start van het derde jaar moet je een richting kiezen. Beroeps- of technische richtingen zijn voor gezinnen met een laag inkomen financieel heel zwaar. Je moet allerlei materialen aankopen. Ik had geen idee wat me te wachten stond. Je krijgt een lijst met de prijzen van de kleren die ze nodig hebben. Je begint te tellen: één keukenschort, één koksvest, één koksbroek en één paar keukenschoenen. Ik ben ongerust. Heb ik wel genoeg geld? Je zorgt dat er wat extra geld van je spaarrekening op je zichtrekening staat. Nu kan ik dat nog doen maar hoelang nog? En hoe is het voor hen die het niet meer kunnen? Dat vraag ik me vaak af. Ik zit nu al zoveel te piekeren en te besparen om rond te komen. Je krijgt vaak de reactie “Je moet niet klagen, je krijgt toch een studiebeurs en die dekt de meeste kosten“. Maar die studiebeurs wordt pas later in het schooljaar uitbetaald. Ik moet nu kleren kopen. Er moet nu geld zijn!

Het is zo ver! Woensdagnamiddag van twee tot vijf uur is het kleren passen in de school. De rij staat aan te schuiven, je zoon maakt grappen met zijn klasgenoten over de kleren. Je voelt je aan de ene kant heel trots want je hebt een zoon die daar, net als iedereen, zorgeloos pret maakt. Maar van binnen heb je stress. Je rekenmachientje in je hoofd is aan het rekenen. Het bedrag is al veel hoger dan je berekend had, maar je kan niet meer terug. Ik sta al in de rij, hij is al kleren aan het passen. Moet ik dan nu mijn zoon daar weghalen en zeggen “Kom ... ik heb nu geen geld genoeg, ik heb me misteld”? Wat natuurlijk niet kan. Dit is zijn toekomst.

In het reglement staat wel “Kom maar langs als je problemen hebt met betalen”. Had ik als ouder eerder naar de school moeten stappen? Misschien wel. Maar anderzijds probeer je je steeds eerst te beredderen met wat je hebt. Je hebt nog steeds je eigen trots. Alles is mooi geregeld: je schuift aan in de rij, kleren passen, dan de schoenen en schorten. Bij de messenset zie je je zoon al glunderen. Zijn naam wordt erin gegraveerd! Maar in mijn hoofd gaat er een belletje rinkelen: € 25 voor het graveren en € 105 voor de messenset, dat is samen € 130. Je schuift door. Op een tafel staat een computer en een betaalautomaat. ‘Oh fijn!’, zegt iedereen, ‘Dat is wel gemakkelijk’.

“Maar in mijn hoofd gaat er een belletje rinkelen: €25 voor het graveren en €105 voor de messenset, dat is samen €130.”

Een getuige spreekt

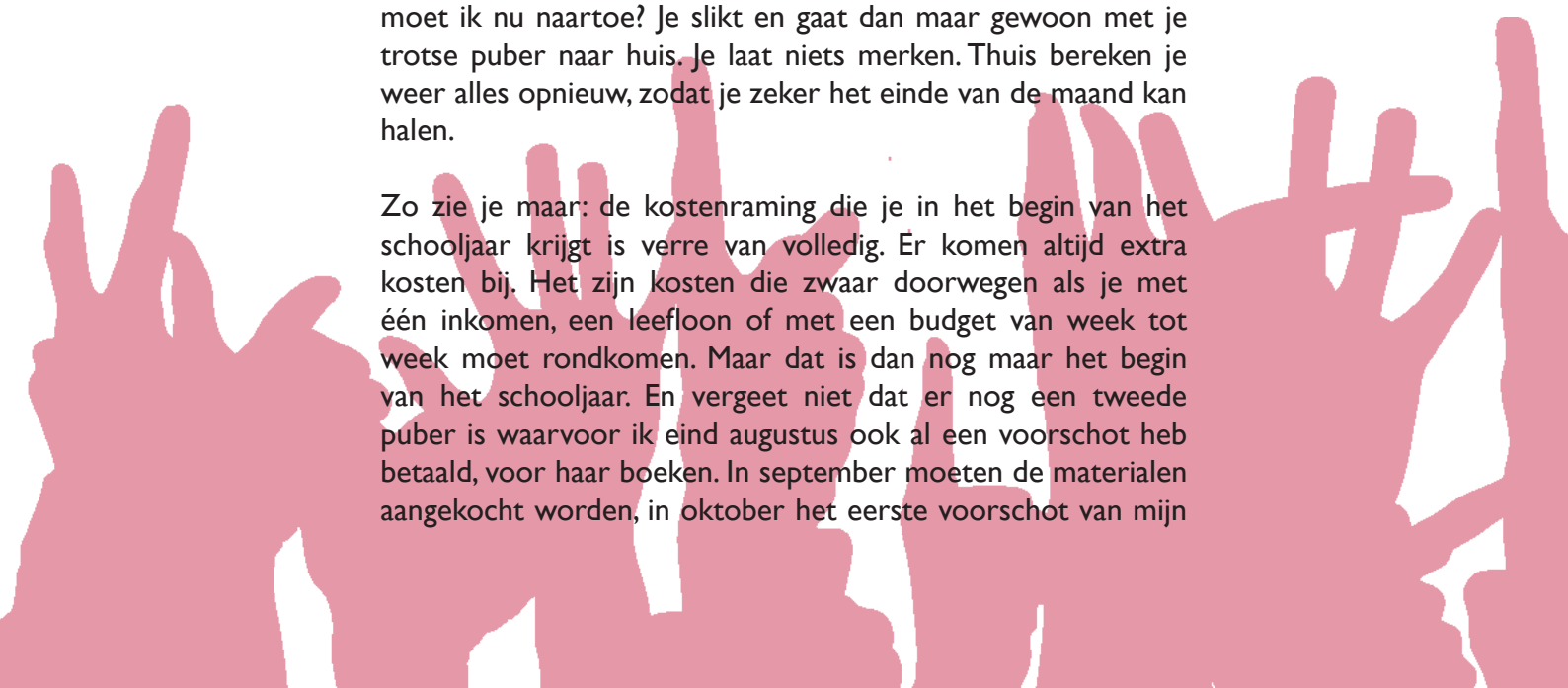
Ik haal diep adem. De bestellijst wordt opgemaakt drie koksvesten, twee broeken, drie schorten, een messenset, een paar schoenen ... 'Oef ! Dat is het dan'. 'Nee, nee, mevrouw, uw zoon heeft ook restaurantskleren nodig om op te dienen. Twee hemden, een broek, twee schorten'. En zo gaat het maar door. Ik hoor al bijna niet meer wat hij zegt, ik knik maar wat en wacht af. Als ik hoor wat de totale som is ben ik verstijfd en slik ik even. De verkoper zegt heel spontaan je kan beter iets te veel hebben dan te weinig, anders moet je steeds wassen en strijken. De andere ouders knikken instemmend. Eén machine was is inderdaad wel gemakkelijk!

Op dat moment denk je terug aan het schoolbriefje waarop stond dat ouders met problemen om de rekening te betalen, kunnen langskomen om een aangepaste betaalwijze af te spreken. De vraag zal discreet behandeld worden. Maar waar is hier sprake van discretie in een zaal waar iedereen rondloopt? Kan je daar even gaan zeggen: 'Sorry, maar dit kan ik niet betalen?' Dat gaat toch niet.

Bovendien hoor ik enkele ouders fluisteren 'Met de betaling van het materiaal, daar heeft de school niets meer mee te maken. Het is een groothandelaar die hier nu alles regelt'. Vroeger deed de school dat zelf, maar nu niet meer. De school moet hier geen personeel meer voor inzetten, geen rompslomp meer met bestelbonnen en betalingen, ze zijn daar niet meer verantwoordelijk voor. Het is een besparing voor de school. Ja, denk je dan, dat is fijn voor de school, maar ik sta hier! Waar moet ik nu naartoe? Je slikt en gaat dan maar gewoon met je trotse puber naar huis. Je laat niets merken. Thuis bereken je weer alles opnieuw, zodat je zeker het einde van de maand kan halen.

Zo zie je maar: de kostenraming die je in het begin van het schooljaar krijgt is verre van volledig. Er komen altijd extra kosten bij. Het zijn kosten die zwaar doorwegen als je met één inkomen, een leefloon of met een budget van week tot week moet rondkomen. Maar dat is dan nog maar het begin van het schooljaar. En vergeet niet dat er nog een tweede puber is waarvoor ik eind augustus ook al een voorschot heb betaald, voor haar boeken. In september moeten de materialen aangekocht worden, in oktober het eerste voorschot van mijn

“Maar waar is hier sprake van discretie in een zaal waar iedereen rondloopt? Kan je daar even gaan zeggen: ‘Sorry, maar dit kan ik niet betalen?’ Dat gaat toch niet.”

Een getuige spreekt

zoon betaald en in december dat van mijn dochter. En zo gaan we maar door. We spreken over 200€ en meer ... Dat is veel geld voor ons.

Je krijgt de papieren van de studiebeurs mee naar huis. Weer zo 'n probleem: het invullen! Dan gaat er een hele tijd voorbij vooraleer je de studiebeurs ontvangt. Ik ken ouders die in februari nog geen euro hebben gekregen. Het schooljaar is dan bij wijze van spreken bijna voorbij. Ouders die het goed hebben zeggen soms: "Dat geld heb je dan voor het volgende schooljaar". Dat is echter niet waar, want om de voorschotten te kunnen betalen heb je rekeningen laten liggen. Met het geld van de beurs moeten die openstaande facturen dringend betaald worden. Dat zou toch niet mogen zijn. Dat moet veranderen, zodat september niet langer een stressmaand is waartegen je als alleenstaande ouder opziet. Ik ben er zeker van dat veel talentvolle kinderen uit arme gezinnen in ongeschikte richtingen terechtkomen omdat hun ouders ervan uitgaan dat de andere richtingen onbetaalbaar zijn. Daardoor missen deze kinderen de kansen op een betere toekomst.

Op school hebt je verplichte kosten en niet verplichte kosten. Je hebt kosten in het dagelijkse leven van een student die op de eerste plaats een puber is, en die dus mee wil doen met zijn leeftijdsgenoten. Nu mijn zoon aan het leren is voor kok, is hij bijvoorbeeld verplicht op school te eten. Eén week grootkeuken en de andere week restaurantkeuken. Anders zou hij het ook wel redden met een boterhammetje. Dan denk je: 'Oh! wat fijn! Hij heeft dan al gegeten'. Maar dat kost mij wel 12,50€ per week. Hij wil zoals iedereen zijn, dus haalt hij tussendoor ook nog eens een broodje of een drankje uit de automaat. Samen is dat 20 € tot 25€ per week. Reken maar uit!

Dan is er nog het busabonnement, de schoolreis, de sportdag, een studie-uitstap, hier en daar wat extra zakgeld, enzovoort. Verder het goede doel Broederlijk Delen, een sponsortocht, een stickeractie. Het ergste vind ik als de school je zoon of dochter iets meegeeft om te verkopen. Dan heb ik het gevoel dat dit teveel voor me is maar dat kan ik niet tegen hen zeggen. Ze moeten het opgehaalde geld terug afgeven op school waarbij je ten alle koste wil vermijden dat je kinderen met de vinger nagewezen zouden worden.

“Je krijgt de papieren van de studiebeurs mee naar huis. Weer zo 'n probleem: het invullen!”

Een getuige spreekt

Steeds is er iets te doen op school. Je leert voorzichtig te zijn met je uitgaven en alles te berekenen zodat je kinderen 'net als alle kinderen' naar school kunnen gaan. Je let erop dat ze net gekleed zijn, even hip zijn als de anderen en zich goed in hun vel voelen. Het is niet enkel op school, maar ook thuis dat je moet meedoen. Een computer is tegenwoordig maar heel gewoon in huis. Internet kan je zeker goed gebruiken als je studenten hebt. Natuurlijk, als je thuis geen internet hebt, kan je het ook op school gebruiken. Maar wanneer? Tijdens de grote of de kleine pauze? Als student mis je dan ook het contact met je vrienden en word je al vlug geplaagd dat je een 'nerd' bent, of dat je thuis geen pc hebt of, ... Dat wil je dan ook weer niet. Andere mogelijkheid: je kan naar de bib gaan waar het eerste uur gratis is. Maar als je al een hele dag achter de rug hebt, ben je dan als puber nog gemotiveerd om in de bib te gaan zitten?

Naschoolse activiteiten, sociale contacten, op vakantie gaan, naar de film gaan, een gsm hebben, ... dragen allemaal een steentje bij tot de zelfontplooiing en het zelfrespect van jonge mensen. Het zijn allemaal grote en kleine dingen die meetellen, of het nu op de schoolrekening staat of niet. Als ouder wil je dat je kinderen dezelfde kansen krijgen als al die andere kinderen en dus probeer je het onbetaalbare te betalen!

“Naschoolse activiteiten, sociale contacten, op vakantie gaan, naar de film gaan, een gsm hebben, ... dragen allemaal een steentje bij tot de zelfontplooiing en het zelfrespect van jonge mensen.”

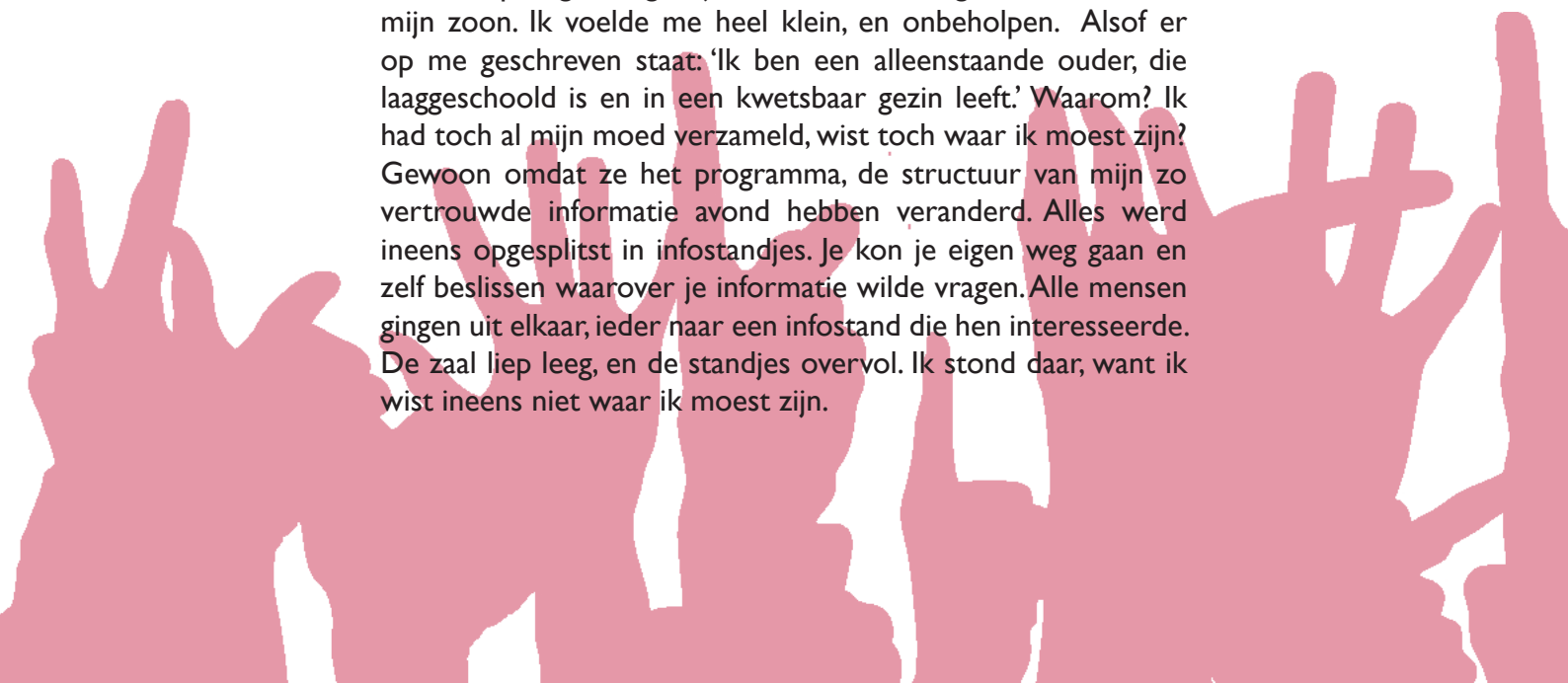
Een getuige spreekt

Kleine veranderingen kunnen je helemaal van de wijs brengen

Het is gemakkelijker iemand anders aan te moedigen en goede raad te geven, dan voor jezelf die stap naar de school te zetten. Mijn zoon is nu aan zijn tweede graad secundair begonnen, zodat je ervan uit zou kunnen gaan dat de school voor mij nu toch wel een vertrouwde omgeving moet zijn. Met volle moed vertrok ik naar de infoavond. Waar ik moest zijn, wist ik al. Eerst allemaal samen komen in de grote studiezaal, waar je net als al de andere jaren van de directeur de algemene informatie krijgt. Onbewust heb ik toch wel een beetje zenuwen. Ik kom in de grote zaal, en sta ergens achteraan. Want dat doen wij meestal, ergens achteraan staan waar we niet teveel opvallen omdat we ons niet zo sterk in onze schoenen voelen. Op dat moment ben je je heel goed bewust van het feit dat je een laaggeschoolde ouder bent, die ofwel de kans niet heeft gekregen ofwel de kans heeft vergooid, om het op school beter te doen. Nu staan wij hier voor onze kinderen en willen wij alleen maar het beste voor hen. Ik sta daar, kijk rond en stel me weer de vraag: 'Welke ouder zou hier in een kwetsbaar gezin leven en zich net zo klein en onzichtbaar voelen als ik? Aan mij kan je het niet zien, ik heb mijn beste kleren aan.'

Ik kijk nog eens rond. Wie ken ik hier eigenlijk? Wie tussen al die honderden ouders ken ik?. Ik moet eerlijk zeggen: 'niemand'. Hoeveel leerkrachten ken ik hier, die mij vanavond kunnen opvangen? Eigenlijk maar één, de vorige klastitularis van mijn zoon. Ik voelde me heel klein, en onbeholpen. Alsof er op me geschreven staat: 'Ik ben een alleenstaande ouder, die laaggeschoold is en in een kwetsbaar gezin leeft.' Waarom? Ik had toch al mijn moed verzameld, wist toch waar ik moest zijn? Gewoon omdat ze het programma, de structuur van mijn zo vertrouwde informatie avond hebben veranderd. Alles werd ineens opgesplitst in infostandjes. Je kon je eigen weg gaan en zelf beslissen waarover je informatie wilde vragen. Alle mensen gingen uit elkaar, ieder naar een infostand die hen interesseerde. De zaal liep leeg, en de standjes overvol. Ik stond daar, want ik wist ineens niet waar ik moest zijn.

“Want dat doen wij meestal, ergens achteraan staan waar we niet teveel opvallen omdat we ons niet zo sterk in onze schoenen voelen.”

Een getuige spreekt

Ben ik de enige die zo onzeker is of loopt iedereen zomaar met de grote hoop mee om niet op te vallen? Ik ben naar hier gekomen om even over mijn zoon te praten; de klastitularis te leren kennen zodat ik weet bij wie ik terecht kan. Ik voelde me zo klein, zo onzichtbaar. Ik heb al mijn moed verzameld om de klastitularis te zoeken. We hebben een aangenaam gesprek gehad, en ik ben gerustgesteld dat ze mijn zoon zeker gaat opvolgen.

De onvermijdelijk keuze

De eindjes aan elkaar knopen; iedere euro drie keer omdraaien was op het laatste niet meer voldoende. Ik probeerde alle mogelijkheden om zo zuinig mogelijk te leven maar de realiteit was dat ik in een gewoon huis woonde dat te duur was geworden. Dat ik in een gewone buurt woonde waar ik weer alles begon te verbergen. Ik moest de onvermijdelijk keuze maken om naar een sociale woonwijk te verhuizen. Ik dacht: 'Ik heb al zoveel meegemaakt dat zal me ook nog wel lukken om tegen al die negatieve kritiek opgewassen te zijn, die mensen vaak rond sociale woonwijken hebben.' Dat ik daarmee geconfronteerd werd, vond ik niet zo erg, maar dat mijn kinderen met die stempel moeten rondlopen vind ik veel erger.

Mijn dochter mag niet met een vriendinnetje mee naar school fietsen, er komen nog maar weinig vriendinnetjes op bezoek. Als iemand vraagt waar ze woont, omschrijft ze onze woonplaats heel vaag. Mijn zoon echter, die vindt het cool. Hij hoort nu bij de stoere gasten van de wijk en wordt niet meer geplaagd. Voor mij betekent dat extra alert zijn, strengere regels houden, heel vaak met hem in de clinch liggen over onze huisregels. Hij ziet steeds voorbeelden om zich heen waar je in een gewone buurt niet mee geconfronteerd word.

“Ik moest de onvermijdelijk keuze maken om naar een sociale woonwijk te verhuizen.”

Een getuige spreekt

De confrontatie

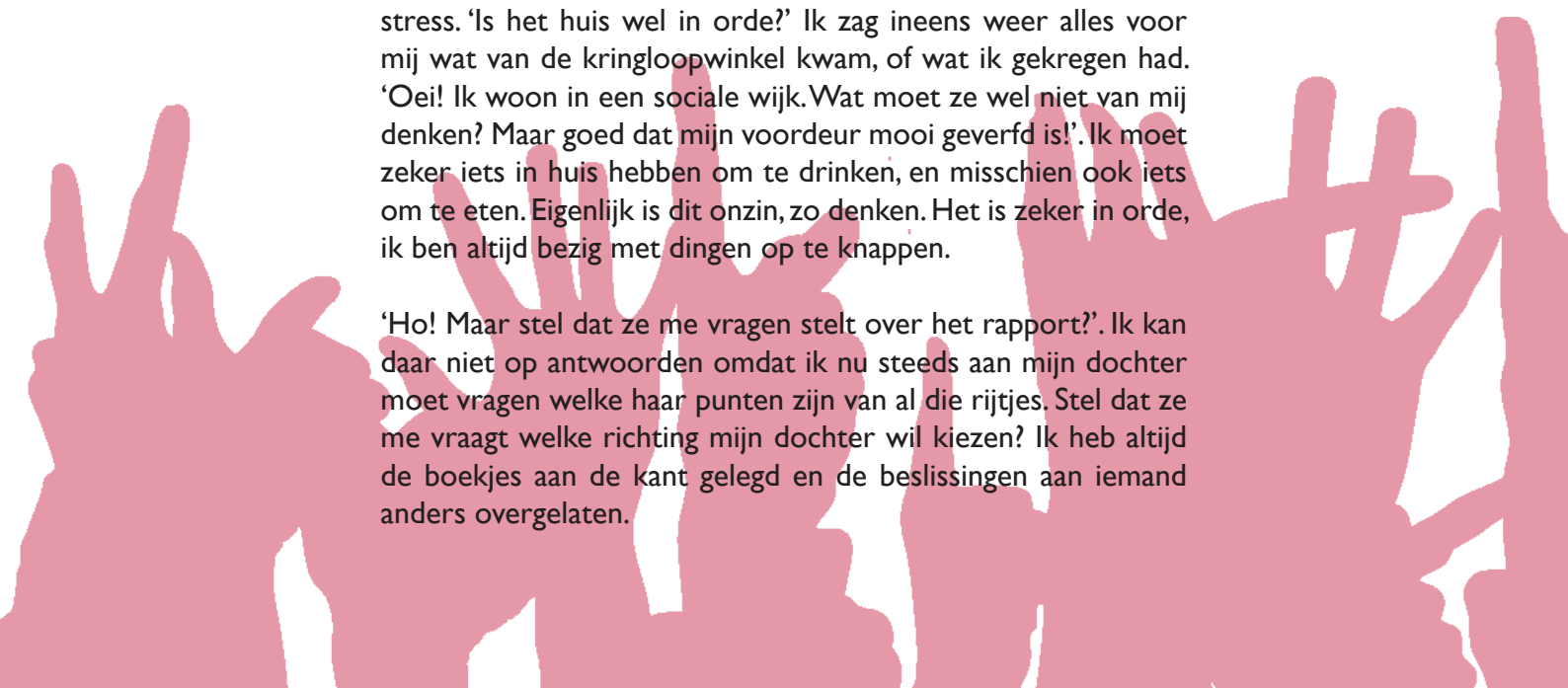
Het beste voor je kind willen, staat op de eerste plaats. Toen mijn zoon naar het secundair ging, was de studie keuze niet zo moeilijk. Hij wist al van kleins af aan wat hij wilde worden, zodat ik me geen zorgen moest maken over welke studierichting hij moest kiezen. Ik kon alle infoboekjes van de scholen over studiekeuzes aan de kant leggen. De moeilijke afkortingen en de moeilijke benamingen, de richtingen waar ik totaal niet van wist wat je ermee kon doen als je afgestudeerd was, moest ik niet in mijn hoofd steken.

Toen mijn dochter zo ver was dat ze naar het secundair moest, waren ineens die problemen wel daar. Ze was een leerling die volgens haar punten het ASO gemakkelijk aankon. Gelukkig had ik voor mijn dochter - doordat ze een spierziekte heeft - recht op GON-begeleiding, zodat ik een persoon had die me in alle stappen heeft begeleid naar de juiste keuze voor mijn dochter. Ik denk nu vaak: 'Hoe zou het zijn geweest als ik geen hulp zou gehad hebben?'. Heel vaak weet je als ouder niet welke richting ze moeten kiezen.

De telefoon rinkelt. Het is de GON-begeleidster met de vraag of ik interesse had voor studiebegeleiding voor mijn dochter, rond het invullen van haar agenda, de toetsen voorbereiden, en nog honderd andere dingen. Mijn antwoord was dadelijk 'ja'. De afspraak werd gemaakt voor een bezoek aan huis. Naargelang het bezoek moment eraan kwam had ik steeds meer en meer stress. 'Is het huis wel in orde?' Ik zag ineens weer alles voor mij wat van de kringloopwinkel kwam, of wat ik gekregen had. 'Oei! Ik woon in een sociale wijk. Wat moet ze wel niet van mij denken? Maar goed dat mijn voorkeur mooi geverfd is!'. Ik moet zeker iets in huis hebben om te drinken, en misschien ook iets om te eten. Eigenlijk is dit onzin, zo denken. Het is zeker in orde, ik ben altijd bezig met dingen op te knappen.

'Ho! Maar stel dat ze me vragen stelt over het rapport?'. Ik kan daar niet op antwoorden omdat ik nu steeds aan mijn dochter moet vragen welke haar punten zijn van al die rijtjes. Stel dat ze me vraagt welke richting mijn dochter wil kiezen? Ik heb altijd de boekjes aan de kant gelegd en de beslissingen aan iemand anders overgelaten.

“Het beste voor je kind willen, staat op de eerste plaats.”

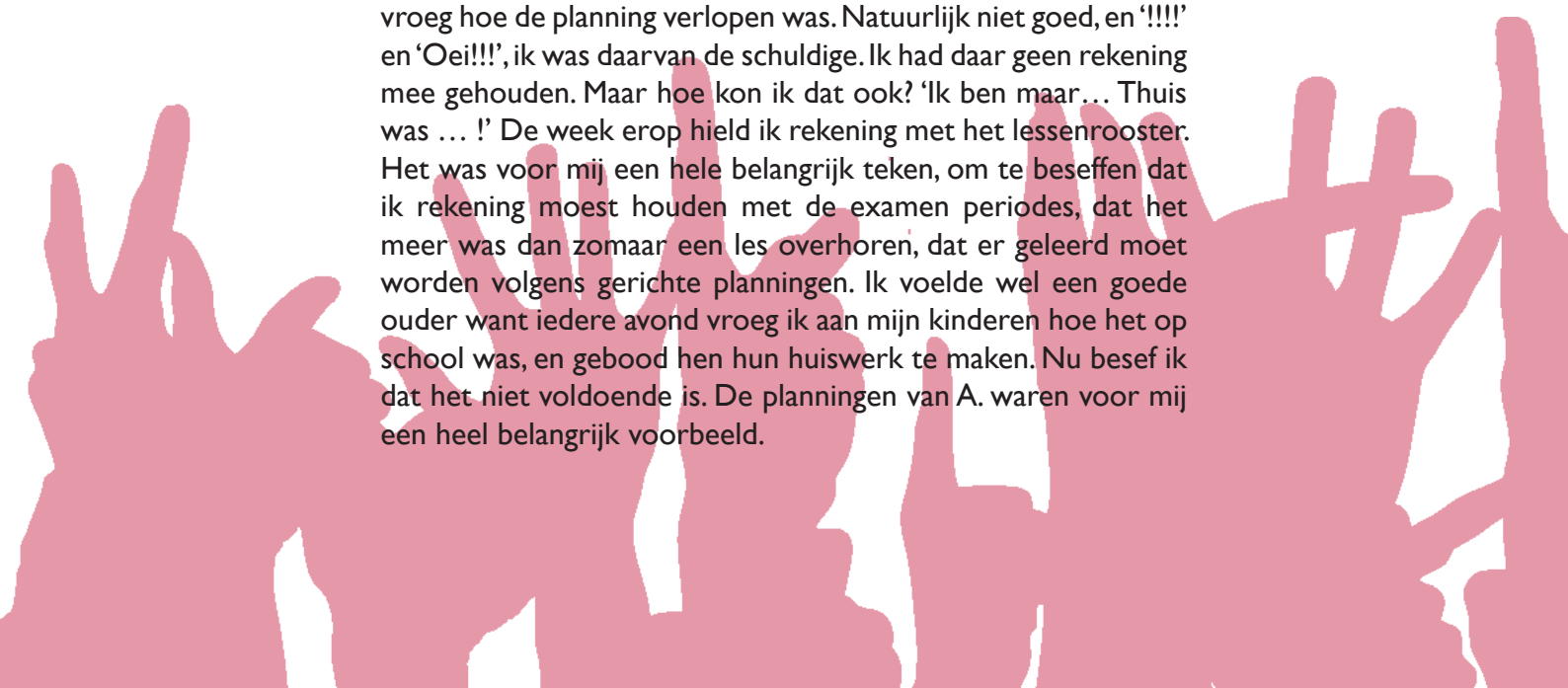
Een getuige spreekt

Wat heb ik nu gedaan? Was dat wel goed dat ik ja gezegd heb? Hier komt bijna nooit iemand op bezoek, en nu iemand van de school. Mijn dochter was mijn gezaag beu: 'Ach!! mama waar gij allemaal aan denkt.' Zo zijn er honderd duizend onzekerheden door mijn hoofd gegaan.

De student A. kwam zich voorstellen een hele leuke toffe vlotte dame. 'Oef!', de eerste stap was gezet. Het eerste bezoek had ze helemaal aan de kennismaking gewijd. Het tweede aan de orde en de planning maken voor de examens van Pasen. Overall liep ik in huis rond en was druk bezig met de strijk, het eten maken, 'Ah! Ja!', ik moest toch een goede indruk maken als ouder. Hoe deed ik dat? Met de dingen die ik het beste kan, dat is voor mij het huishouden doen. Mijn dochter zat ik steeds achter haar veren dat ze haar kamer moest opruimen. Ik bleef zover mogelijk uit A. haar buurt omdat ik me heel klein voelde op het vlak van het schoolse gebeuren. A. maakte ruimte in de kamer van J. voor haar boeken. Ik zei wel steeds tegen mijn dochter: 'Ruim je kamer op!'; aan de orde in haar boeken heb ik nooit gedacht. A. stelde roosters op om te leren voor de examens. Ik stond daar echt niet bij stil dat 'ik' daar ook rekening mee moest houden. Ik stond er echt niet bij stil dat er extra geleerd moest worden. Thuis heb ik dat nooit mee gekregen. In het lager onderwijs kon ik hen maar helpen tot aan het derde leerjaar en dan begon voor mij het al veel te moeilijk te worden.

Ik plande alles zoals gewoonlijk: winkelen, naar de kinesiste, en ons wekelijks bezoekje bij oma. A. kwam de week erna terug en vroeg hoe de planning verlopen was. Natuurlijk niet goed, en '!!!!' en 'Oei!!!', ik was daarvan de schuldige. Ik had daar geen rekening mee gehouden. Maar hoe kon ik dat ook? 'Ik ben maar... Thuis was ...!' De week erop hield ik rekening met het lessenrooster. Het was voor mij een hele belangrijk teken, om te beseffen dat ik rekening moest houden met de examen periodes, dat het meer was dan zomaar een les overhoren, dat er geleerd moet worden volgens gerichte plannings. Ik voelde wel een goede ouder want iedere avond vroeg ik aan mijn kinderen hoe het op school was, en gebood hen hun huiswerk te maken. Nu besef ik dat het niet voldoende is. De plannings van A. waren voor mij een heel belangrijk voorbeeld.

“Ik stond er echt niet bij stil dat er extra geleerd moest worden. Thuis heb ik dat nooit mee gekregen.”

Een getuige spreekt

Ik stond er nooit bij stil dat plannen ook al vanaf het eerste jaar ASO telde. Mijn zorg was eerder zorgen dat ze maar alle boeken hadden, alle materialen, en mee konden met de rest. Ik bewonderde het altijd als ik op de radio tijdens een praatprogramma ouders hoorde vertellen dat ze tijdens de examen periodes deeltijds of volledig vrijaf namen, er niet gestofzuigd mocht worden, ze al eens iets extra lekkers voor hun studenten in huis haalden. Ik vond dat altijd superouders, en dacht steeds dat die studeerden voor advocaat, dokter of ingenieur. Maar dat ik als ouder daar ook bij hoorde en dat mijn dochter ook zo zou moeten leren vanaf het eerste jaar ASO dat heb ik pas door A. geleerd. Ik was steeds op een afstand als A. thuis was, maar wou achteraf alles weten wat mijn dochter samen met A. gedaan had. En ook wat ze de volgende keer zouden gaan doen, zodat ik me een beetje kon voorbereiden voor het geval dat A. vragen zou stellen. Erop gericht mijn onwetendheid te verbergen. Voor mij heeft A. me veel inzicht gegeven. Misschien zag ze me als een ouder die op een afstand bleef. Ik toonde op mijn manier dat ik een goede ouder was maar helaas was het niet op de manier waarop het project leren thuis leren hoorde te gaan.

Er is een structuur gekomen waar ik me kan aan vast houden. Ik ben A. nog steeds dankbaar. Het lijken vast kleine stapjes maar voor mij is het een hele grote verandering voor de slaagkansen van mijn kinderen.

“Het lijken vast kleine stapjes maar voor mij is het een hele grote verandering voor de slaagkansen van mijn kinderen.”

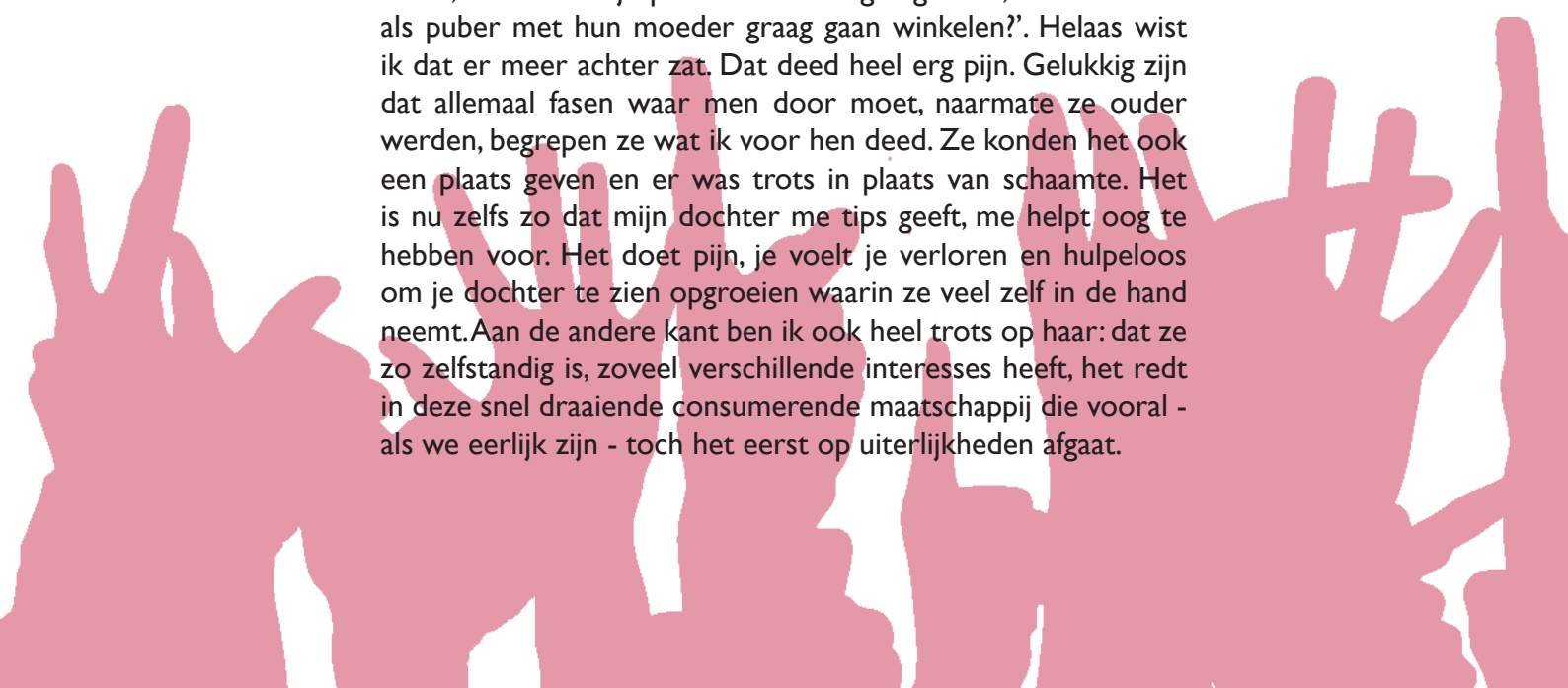
Een getuige spreekt

De ontbrekende stukken van je kindertijd kan je maar moeilijk inhalen

Mijn tante kwam één dag per week structuur en orde brengen. Van 'echte meisjesdingen' spraken we bijna nooit. Op school had ik altijd een wakend oog en heel grote oren om de ervaringen van mijn klasgenoten over te nemen. Voor de opvoeding van mijn zoon had ik geen problemen doordat mijn broers als voorbeeld dienden over hoe je je gedraagt in je pubertijd. Voor de opvoeding van mijn dertienjarige dochter voelde ik ineens paniek, ze begon aan een periode waarin ik als tiener mijn plan moest trekken. Ik miste heel veel linken, kon geen voorbeelden van mijn moeder doorgeven. Mijn dochter is ook nog eens een echt meisje, die van echte meisjes dingen houdt. Toen ze klein was loste ik dat op door haar kleren, speelgoed, haarlintjes te geven in een mooie roze kleur. Nu is het make-up, geurtjes en kleurtjes, kleren, schoenen en echte meisjespraat, waar ik niet altijd een antwoord op weet. Als ze eens de leeftijd van 13 à 15 jaar hebben bereikt, is uiterlijk heel belangrijk: merkkledij bepaalt ineens of je iemand bent en maakt of je erbij hoort of niet.

Voor mij is tweedehands goed genoeg, iedere euro die ik aan mezelf kan uitsparen is een euro voor hun toekomst. Er was zelfs een periode dat mijn kinderen zich soms voor mij schaamden. Als ik met hen het stad in ging, liepen ze een paar passen verder om zeker niet met mij gezien te worden. Ik suste mezelf en dacht, 'Ach! Het zijn pubers ze doen graag stoer, wie wil er nu als puber met hun moeder graag gaan winkelen?'. Helaas wist ik dat er meer achter zat. Dat deed heel erg pijn. Gelukkig zijn dat allemaal fasen waar men door moet, naarmate ze ouder werden, begrepen ze wat ik voor hen deed. Ze konden het ook een plaats geven en er was trots in plaats van schaamte. Het is nu zelfs zo dat mijn dochter me tips geeft, me helpt oog te hebben voor. Het doet pijn, je voelt je verloren en hulpeloos om je dochter te zien opgroeien waarin ze veel zelf in de hand neemt. Aan de andere kant ben ik ook heel trots op haar: dat ze zo zelfstandig is, zoveel verschillende interesses heeft, het redt in deze snel draaiende consumerende maatschappij die vooral - als we eerlijk zijn - toch het eerst op uiterlijkheden afgaat.

“Voor mij is tweedehands goed genoeg, iedere euro die ik aan mezelf kan uitsparen is een euro voor hun toekomst.”

Een getuige spreekt

Het besef

Van het moment dat ik in mijn pubertijd beseftte dat het er bij ons thuis niet proper, ordelijk en gestructureerd aan toe ging, ik nooit zeker was in welke staat mijn vader zou thuis komen, voelde ik me ineens heel erg beschaamd en minderwaardig ten opzichte van mijn klasgenoten. Ik durfde niemand uit te nodigen. 'Als ik eens volwassen ben en op eigen benen sta, moet het zeker anders zijn zodat mijn kinderen zich niet moeten schamen'.

Het was een enorm lange weg om met niets opnieuw te moeten beginnen, van gekregen spullen, naar kringloopspullen, tot ik al eens de oude spullen kon vervangen door nieuwe. Het ergste vind ik nu de reacties die men soms heeft: 'Amai! Het ziet hier goed uit en je leeft in een sociale woning!'. Ik zou me nu bijna terug moeten gaan schamen omdat ik te ordelijk ben in de ogen van niet kwetsbare mensen. Het was een lange weg van 15 jaar spaarzaam en creatief te werk gaan. Het eerste wat men altijd ziet is het prijskaartje, helaas zelden of nooit het label wat men ervoor heeft moeten doen of wat men ervoor heeft moeten laten. Als ik zeg dat mijn tv toestel het label 'gratis gekregen' draagt. Evenals mijn eetkamer: gratis gekregen en al 15 jaar oud. Ik heb er 2 maanden aan geschuurd en geverfd zodat het nu een trots label kan dragen van 'bijna gelijk nieuw'. Ik heb een afwasmachine met als label 'besparen op water'. Water dat steeds verloren gaat doordat ik teveel koud water moet laten weglopen, en ik nu 17 liter water per dag verbruik door met één machine de hele afwas van één dag te doen. Dag in dag uit leef ik met mijn verleden. Bij mijn moeder waren het de betalingen en het tekort aan voeding, voor mij was het structuur, kennis en veiligheid, voor mijn kinderen?

Een doel hebben en terug in jezelf geloven

Als je mijn verhaal leest denk je: 'Dit is toch een sterke persoon!'. Mijn trots was mijn pilaar om mij staande te houden en mijn kwetsbaarheid - het minderwaardigheidsgevoel dat ik van binnen dag in dag uit meedroeg - te verbergen. Tegen alles kon ik vechten om me staande te houden en het beter te willen voor mijn kinderen. Maar tegen sociale uitsluiting kon ik niet meer vechten. Het slipte mijn leven binnen en voor ik het wist had ik het gevoel er niet meer bij te horen. Ik was door al mijn

“Maar tegen sociale uitsluiting kon ik niet meer vechten. Het slipte mijn leven binnen en voor ik het wist had ik het gevoel er niet meer bij te horen.”

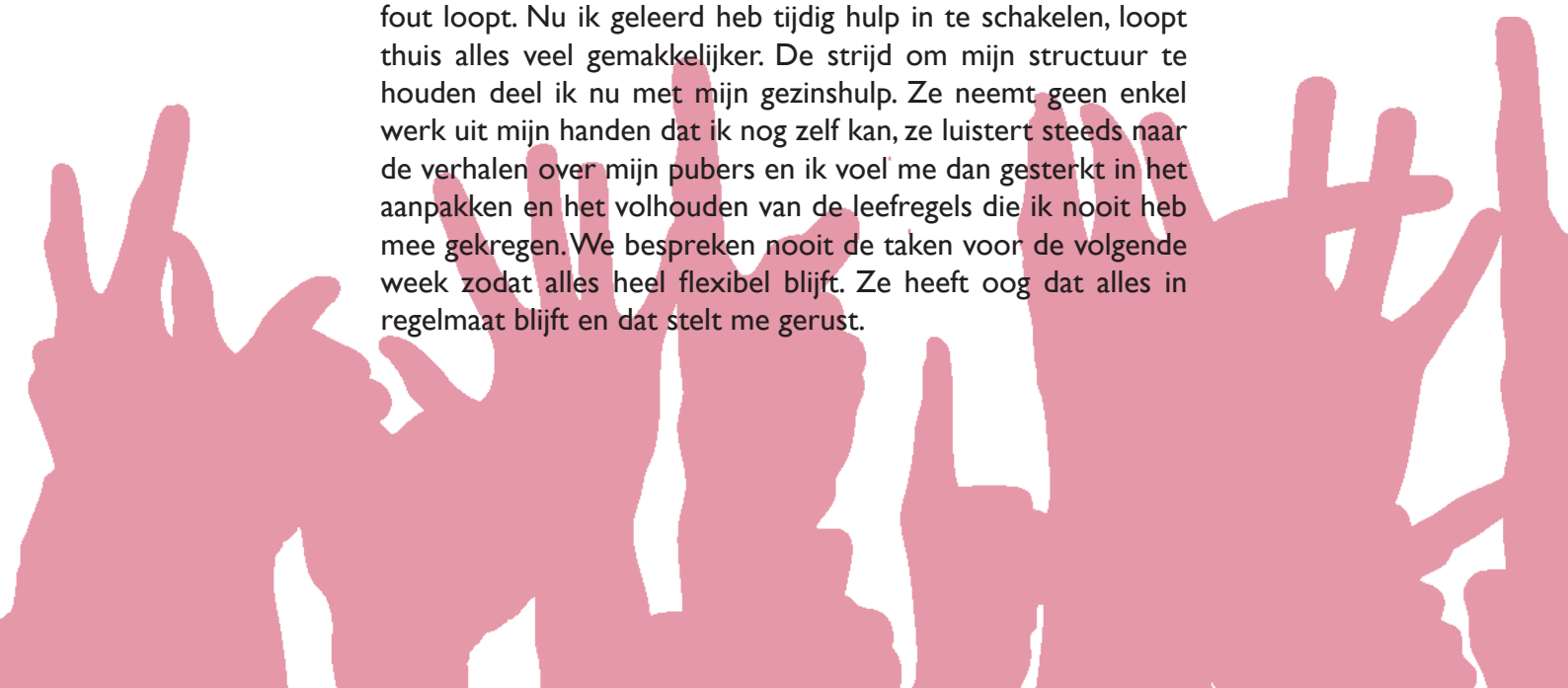
Een getuige spreekt

zorgen heel stil geworden. Ik keek steeds meer en meer naar het leven van anderen die met een gevulde rugzak vol met kansen door het leven gingen. De kennismaking met de vereniging De Brug Hasselt vzw heeft mijn leven veranderd. Toen ik pas in de vereniging kwam, was ik een verlegen persoonsje, waar geen 'piep' meer uitkwam.

Ik ging rechtstreeks aan de afwas staan, zei hier en daar even 'hoi' en was weer weg. Het heeft bijna twee jaar geduurd voor ik effectief een vaste taak met enige verantwoordelijkheid op mij durfde te nemen. De schouderklopjes en de aanmoedigingen waren voor mij een heel grote steun om door te zetten en de kans te grijpen. Om het ABC van de computer te leren, terug naar school te gaan, te leren lezen en schrijven. De mogelijkheden om vormingen te volgen hebben me gesterkt om in dialoog te gaan met de buitenwereld. Ik heb ingezien dat er zoveel meer in me zat dan dat ik zelf dacht. Steeds keek ik met bewondering naar al de andere vrijwilligers die de strijd tegen armoede aangingen.

Woorden als participatie, emancipatie en dialoog waren voor mij moeilijke woorden, die ik ooit al eens in de verte had gehoord, maar waarvan ik eigenlijk nooit echt de betekenis begrepen had. Tot nu! Nu heb ik als vrijwilliger net diezelfde kracht en energie om de strijd aan te gaan voor al diegenen die de moed of de mogelijkheden niet meer hebben. Door het voor anderen op te nemen heb ik ook ingezien dat hulp vragen geen schande is. Eerder een teken van zelfredzaamheid, bezorgdheid en het net heel moedig is om tijdig in te grijpen voordat het helemaal fout loopt. Nu ik geleerd heb tijdig hulp in te schakelen, loopt thuis alles veel gemakkelijker. De strijd om mijn structuur te houden deel ik nu met mijn gezinshulp. Ze neemt geen enkel werk uit mijn handen dat ik nog zelf kan, ze luistert steeds naar de verhalen over mijn pubers en ik voel me dan gesterkt in het aanpakken en het volhouden van de leefregels die ik nooit heb mee gekregen. We bespreken nooit de taken voor de volgende week zodat alles heel flexibel blijft. Ze heeft oog dat alles in regelmaat blijft en dat stelt me gerust.

“De mogelijkheden om vormingen te volgen hebben me gesterkt om in dialoog te gaan met de buitenwereld.”

Een getuige spreekt

Als vrijwilliger heb ik geleerd achter de schermen te kijken

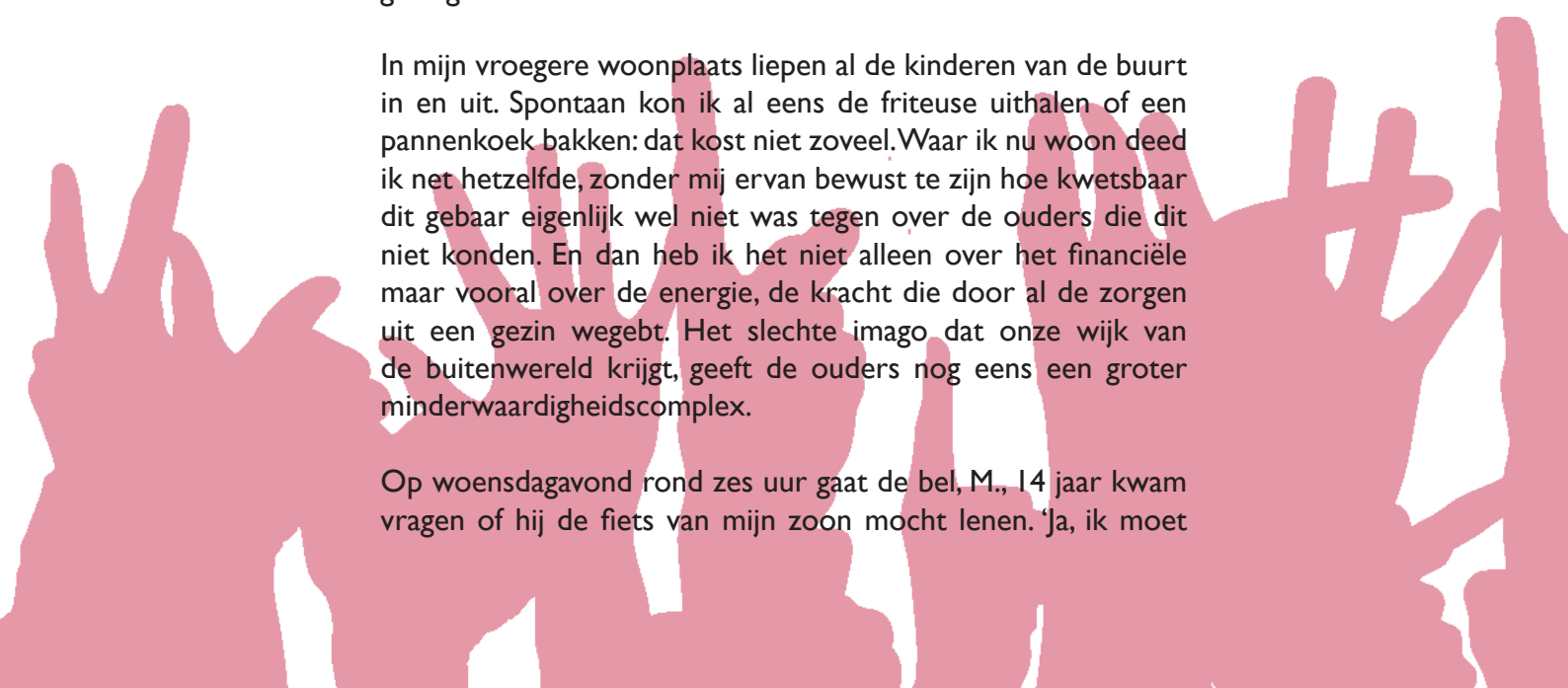
Van een gewone buurt in een sociale wijk gaan wonen, heeft me toch voor veel dingen de ogen geopend en vooral naar mijn eigen gedrag laten kijken. Als ik hier rond me kijk zijn armoede en kwetsbaarheid dagelijkse kost. Hoewel ik al een heel verleden achter de rug heb en toch zou moeten weten wat het betekent kwetsbaar te zijn, maakte ik zonder het te beseffen enorm grote fouten door gewoon vanuit mijn ervaringen en perspectief te kijken.

Als je verhuist, ken je de eerste maanden nog niemand. Eens de zomer eraan komt, speelt iedereen op straat. Via de kinderen leer je al eens vlugger andere ouders kennen. Toen ik pas verhuisd was, had ik mijn schoonouders uitgenodigd voor een etentje. Je hebt altijd achteraf teveel eten, dus ik dacht: 'Als ik nu eens het gezin van een paar huizen verder uitnodig om kennis te maken?'. Waar ik niet bij stil stond was dat, als je uitnodigt, mensen altijd het gevoel hebben dat ze iets moet terug doen. Zodat we in de zomer door hen werden uitgenodigd voor de barbecue. Ik dacht: 'Fijn gezellig'. Eerst aten de kinderen. Toen ze gedaan hadden, gingen ze dadelijk hun borden en bestekken afwassen zodat wij volwassenen konden eten. Er was zoveel vlees gekocht, dat ik me er ineens van bewust werd dat er zeker wel hun heel weekbudget om van te leven lag. Ik schaamde me zo vreselijk. Zomaar iets spontaan ondernemen heeft toch wel gevolgen voor anderen.

In mijn vroegere woonplaats liepen al de kinderen van de buurt in en uit. Spontaan kon ik al eens de friteuse uithalen of een pannenkoek bakken: dat kost niet zoveel. Waar ik nu woon deed ik net hetzelfde, zonder mij ervan bewust te zijn hoe kwetsbaar dit gebaar eigenlijk wel niet was tegen over de ouders die dit niet konden. En dan heb ik het niet alleen over het financiële maar vooral over de energie, de kracht die door al de zorgen uit een gezin wegebt. Het slechte imago dat onze wijk van de buitenwereld krijgt, geeft de ouders nog eens een groter minderwaardigheidscomplex.

Op woensdagavond rond zes uur gaat de bel, M., 14 jaar kwam vragen of hij de fiets van mijn zoon mocht lenen. 'Ja, ik moet

“Ik schaamde me zo vreselijk. Zomaar iets spontaan ondernemen heeft toch wel gevolgen voor anderen.”

Een getuige spreekt

naar de bank gaan kijken of het geld al gestort is. Mijn ma heeft daar vorige week al voor gebeld met de maatschappelijke assistent en nu met die feestdag er tussen duurt dat langer.' Ik keek een beetje raar, het regende pijpenstelen. 'Ja! Ik kan niet meer wachten. Mijn zus beloofde met de auto te komen en ik zie haar maar niet opdagen. Ik moet morgen voor de school een werkkoffer hebben. Normaal had ik die vorige week al nodig maar toen ging het niet voor mijn ma. Ik heb een week uitstel gevraagd op school, maar morgen moet die koffer er zijn. Anders heb ik problemen en ik wil graag een goede start nemen op school.'

Zonder nadenken deed ik het voorstel om hem rechtstreeks naar de winkel te brengen. Dit is toch geen weer om met de fiets te gaan. 'Nee! Stel dat het geld nog niet gestort is en ik sta aan de kassa. Wat dan?' Ineens besepte ik mijn overrompeling, onwetendheid. Ik zag zijn verlegenheid en schaamte. Ik stelde hem gerust en ben met de auto van de bank naar de winkel geweest. Hij fleurde helemaal op. Het zijn allemaal kleine puntjes waar dat we gewoon niet bijilstaan. Welke weg moeten mensen soms afleggen om hun doel te bereiken?

“Welke weg moeten mensen soms afleggen om hun doel te bereiken?”

Luisteren, zwijgen en handelen tussen de regels door

Het is voorjaar en terwijl ik het gras aan het afrijden ben komt, mijn buurvrouw vragen of ik de afrekening van de elektriciteit al had gehad. Ze moest rond de vijfhonderd euro bij betalen. 'Normaal ga ik met M. een paar dagen naar de zee maar dat zit er nu niet meer in. Ik ben blij dat ik het ineens kan betalen, maar dan zijn de reserves wel op en moet ik maar terug opnieuw beginnen.' Er gaat een tijdje voorbij en ik breng wat groenten die ik over had van de tuin. Ze is blij, maar wil niet te veel, zegt ze, vermits haar diepvries al enkele weken stuk is. Ik maak verder een praatje en thuis besepte ik ineens 'Ah, ja! Ze heeft in het voorjaar die zware rekening moeten betalen, zodat een diepvries nog niet op het aankoop lijstje kan staan. De zomer gaat stilletjes voorbij en ik ga geregeld langs. Ik hoor haar een beetje verlegen zeggen: 'Kijk maar niet naar het lange gras want mijn grasmachine is stuk'. Tussen de regels door wist ik dadelijk dat ook deze niet op het aankooplijstje paste en heb ik

Een getuige spreekt

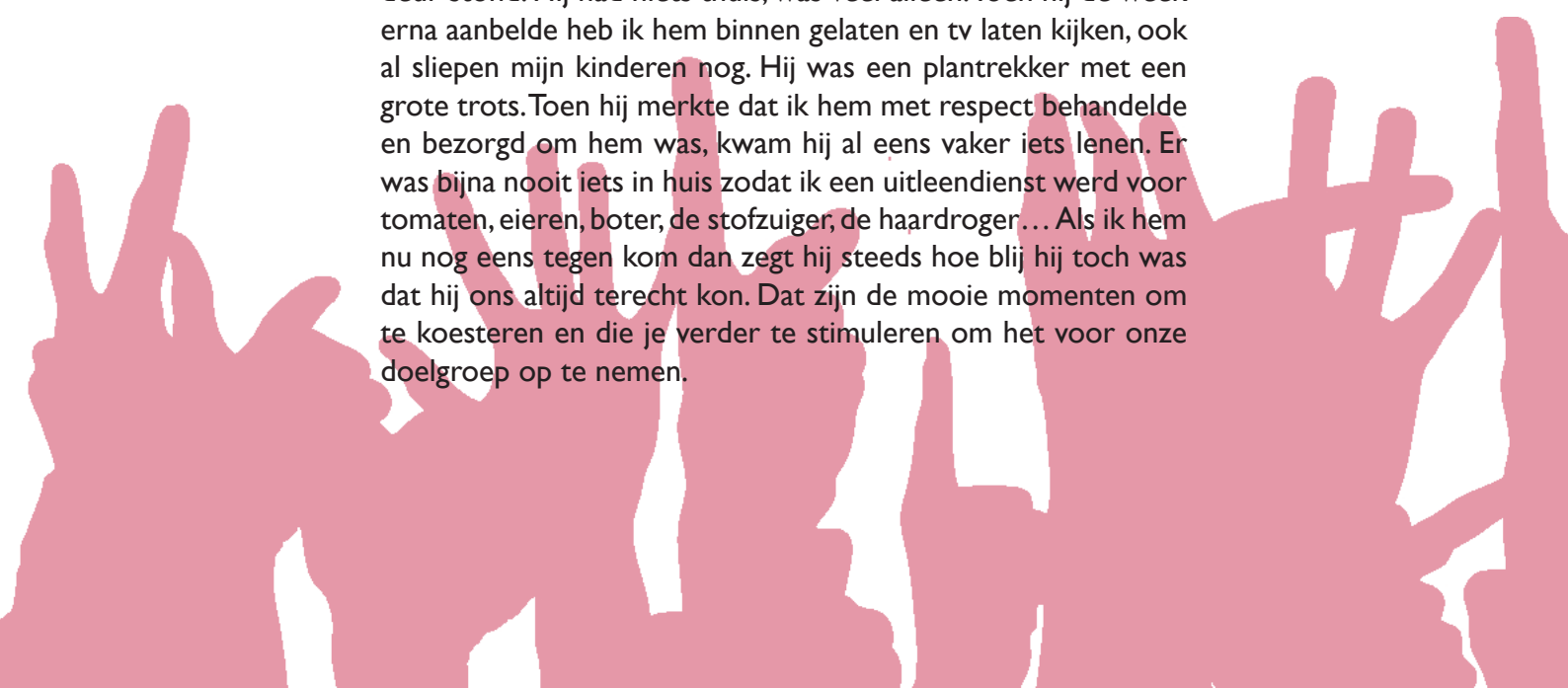
voorgesteld om mijn grasmachine te gebruiken. Ik gaf dadelijk de hint: 'Nu moet je toch geen nieuw grasmachine kopen, de winter staat voor de deur'. Ze was opgelucht dat ze het niet moest vragen, geen uitleg moest geven over het feit dat ze het niet kon betalen.

Tussen de regels door kan je heel vaak kleine problemen aanpakken zonder ze bij naam te noemen. Je bewaart zo de eigenwaarde zonder dat mensen het gevoel hebben dat je over hen oordeelt. Hier is het gewoon; steeds voor jezelf als vrijwilliger of buur erbij stilstaan wat het betekent om met een beperkt budget rond te komen.

Kinderen vragen niet meer dan een beetje aandacht

Ik woonde nog maar net in de wijk. Mijn zoon kende al enkele jongens van de buurt. Zaterdag 's morgens om 9 uur gaat de bel: 'Is P. al wakker?', waarop ik antwoordde dat hij nog sliep. Een uur later terug de bel, dezelfde jongen met dezelfde vraag. Hij gaat weg en komt in de namiddag terug. Ook zondag het tafereel zich. Ze keken samen televisie. Om de twee weken rinkelde P's gsm om te vragen of hij al wakker was. Ik kon dat niet plaatsen. Op een keer was die jongen tegen mijn zoon aan het klagen over zijn thuis. Zijn vader was altijd weg, op het internaat kon hij bijna nooit tv kijken, en zijn pa keek enkel naar Arabische posten die hij niet verstond. Toen wist ik waarom hij steeds aan mijn deur stond. Hij had niets thuis, was veel alleen. Toen hij de week erna aanbelde heb ik hem binnen gelaten en tv laten kijken, ook al sliepen mijn kinderen nog. Hij was een plantrekker met een grote trots. Toen hij merkte dat ik hem met respect behandelde en bezorgd om hem was, kwam hij al eens vaker iets lenen. Er was bijna nooit iets in huis zodat ik een uitleendienst werd voor tomaten, eieren, boter, de stofzuiger, de haardroger... Als ik hem nu nog eens tegen kom dan zegt hij steeds hoe blij hij toch was dat hij ons altijd terecht kon. Dat zijn de mooie momenten om te koesteren en die je verder te stimuleren om het voor onze doelgroep op te nemen.

“Tussen de regels door kan je heel vaak kleine problemen aanpakken zonder ze bij naam te noemen.”

Een getuige spreekt

Iets betekenen

Voor mij als vrijwilliger staan kinderen en onderwijs als eerste in rang, om zoveel mogelijk de problemen en oorzaken aan de buitenwereld kenbaar te maken. Oog hebben voor de leefsituatie waarin kinderen zich bevinden is de eerste stap. Veel kinderen leven in gezinnen waar men als kind niet beseft dat er armoede is. Kinderen vinden het heel gewoon dat er maandelijks een voedselpakket is, er voor de elektriciteit een budgetmeter is die men met een betaalkaart moet opladen, als men van een leefloon leeft, men naar het OCMW moet gaan om de rekeningen te betalen. Hou dat in ere, maak geen slapende honden wakker als er geen duurzame oplossing is. Kinderen uit kwetsbare gezinnen komen niet altijd in aanraking met doorsnee gezinnen, waardoor ze de vergelijking kunnen maken. Ze worden zelden uitgenodigd voor verjaardagsfeestjes of om bij klasgenootjes te gaan spelen. Wees alert voor de gesprekken met ouders waar de kinderen bij zijn. Ze hebben grote oren en zijn slimmer dan wij soms denken. Hoewel het uiterlijk in het gezin misschien niet zo verloopt als men dat zou willen en de kinderen er in onze ogen benadeeld zijn. Het is nog altijd de kinderen hun thuis en zullen dat ook steeds met trots verdedigen. Ook al worden ze nu veel vlugger geconfronteerd met de realiteit van het 'hebben in de maatschappij', een kind zal steeds zijn ouders verdedigen.

Kinderen in het lager onderwijs zijn zich minder bewust van de realiteit dan de wereld van de pubers. Stap een gezin binnen en leer eerst alles van hun gewoontes. Start dan pas met voorstellen en veranderingen op maat van het gezin. Toon de talenten van hun kinderen. Heel veel ouders hebben zoveel problemen dat ze niet meer zien waar hun zoon of dochter goed in is. Spreek niet met moeilijke woorden of met afkortingen. Ga er nooit vanuit te weten hoe het er aan toe gaat in deze gezinnen.

Mensen in armoede leven van uur tot uur, van dag tot dag, van week tot week. Heel vaak hebben ze geen vooruitzichten voor de toekomst. Ze gaan twee stappen vooruit en moeten er ook al eens één terug achteruit. Zie die stap achteruit niet als falen, maar als een groeiproces die je samen neemt.

“Mensen in armoede leven van uur tot uur, van dag tot dag, van week tot week.”

Vrijwilligers WERK.be

Met steun van de
Vlaamse overheid

Colofon

Deze fiches kaderen in het project: 'Vrijwilligers, voor ouderen, tegen sociale uitsluiting' in opdracht van Vlaams Minister voor Armoedebestrijding I. Lieten.

Redactie tekst:
Eva Hambach, Vlaams Steunpunt
Vrijwilligerswerk vzw

Vormgeving:
Lies Pelsmakers

Foto: Vlue | Dreamstime.com